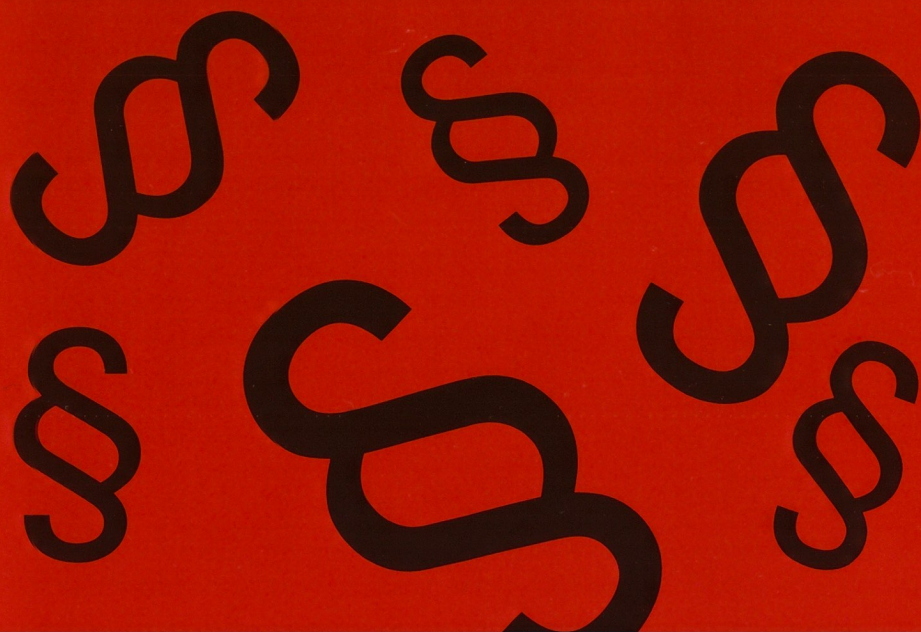

Elberedskapen

Författningsfrågor

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2015

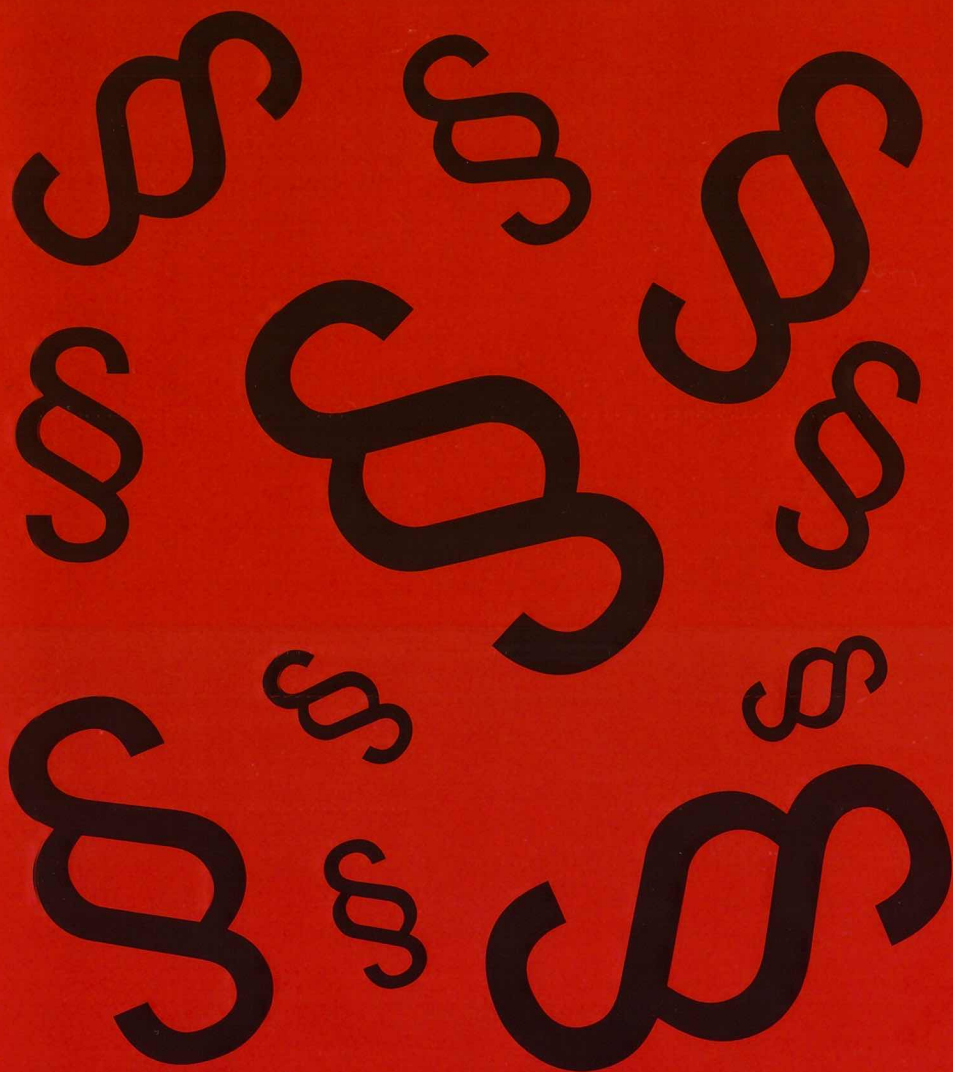

National Library
of Sweden

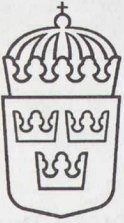
SOU 1996:149

Elberedskapen

Författningsfrågor

SOU 1996:149

Statens offentliga utredningar
1996:149
Närings- och handelsdepartementet

A: Ref KB
Occ SOU
1996:149
20

Elberedskapen

Författningsfrågor

Slutbetänkande av Elberedskapsutredningen
Stockholm 1996

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes, Offentliga Publikationer, på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningskontor.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Fax: 08-20 50 21
Telefon: 08-690 91 90

Svara på remiss. Hur och Varför. Statsrådsberedningen, 1993.

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:

Regeringskansliets förvaltningskontor
Distributionscentralen
103 33 Stockholm
Fax: 08-405 10 10
Telefon: 08-405 10 25

Till statsrådet och chefen för Närings- och handelsdepartementet

Den 7 mars 1996 bemyndigade regeringen chefen för Närings- och handelsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå ansvarsfördelning, organisation och de lagändringar som behövs inom elberedskapsområdet.

Med stöd av bemyndigandet förordnades den 7 mars 1996 numera finansrådet Gunnar Holmgren som särskild utredare. Som experter förordnades enhetschefen Margareta Bergström, säkerhetschefen Lars Johansson, ingenjören Kerstin Keereweer-Höglund, läraren Britt Kjellin, direktören Folke Pärnerteg, kanslirådet Åke Sundin, direktören Eva Sylvén, departementssekreteraren Bengt Toresson och departementssekreteraren Andreas Zsiga. Den 9 april 1996 förordnades Hélène Blomberg som expert i utredningen.

Utredningen redovisade i maj 1996 sitt första betänkande *Elberedskapen - organisation, ansvarsfördelning och finansiering* (SOU 1996:78).

Genom beslut den 13 juni 1996 förlängde regeringen utredningstiden till den 30 september 1996. Den 1 juli 1996 entledigades experterna Bergström, Blomberg, Johansson, Keereweer-Höglund, Kjellin, Sundin, Sylvén och Toresson. Samma dag förordnades hovrättsassessorn Maj Johansson och hovrättsassessorn Bertil Persson att vara experter i utredningen

Utredningens sekretariat har bestått av konsulten Ulf Wennerberg och - fr.o.m. den 13 augusti 1996 - kammarrättsassessorn Dag Valinder. Jeanette Lindström vid Statens oljelager har svarat för utredningens administration.

Utredningen har antagit namnet Elberedskapsutredningen (N 1996:02).

Utredningen får härmed överlämna sitt slutbetänkande *Elberedskapen - författningsfrågor* (SOU 1996:149).

Utredningens uppdrag är härmed slutfört.

Stockholm i oktober 1996

Gunnar Holmgren

/ *Dag Valinder*

Ulf Wennerberg

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Författningsförslag	9
1 Bakgrund	
1.1 Utredningsuppdraget.....	23
1.2 Arbetets uppläggning.....	24
1.3 Etapp I av utredningsarbetet.....	25
1.4 Remissmöte om utredningens första betänkande.....	27
2 Nuvarande reglering	
2.1 Allmänt.....	29
2.2 Den generella beredskapslagstiftningen.....	29
2.3 Beredskapslagstiftning inom elområdet.....	33
3 Tidigare lagstiftningsförslag inom elberedskapsområdet	
3.1 Förslag till lag om beredskapsåtgärder vid vissa elektriska anläggningar (SOU 1995:51).....	37
3.2 Remissinstanserna.....	38
4 Tidigare lagstiftningsförslag inom elområdet	
4.1 Förslag till ny ellag (SOU 1995:108).....	39
4.2 Förslag till ny lag om handel med el m.m. (SOU 1996:49).....	40
5 Ny lagstiftning inom elberedskapen	
5.1 Ny elberedskapslag.....	43
5.2 Beredskapslagring av olja och kol för elproduktionsändamål.....	52
5.3 Förslag.....	53
6 Övriga författningsfrågor	
6.1 Allmänt.....	55
6.2 Ellagstiftningsutredningens förslag till ellag.....	55
6.3 Instruktioner för vissa myndigheter.....	56
6.4 Bestämmelser om vissa avgifter inom elområdet.....	60
6.5 Ändringar av vissa övriga författningar.....	60
6.6 Förslag.....	63

7 Författningskommentarer

7.1	Elberedskapslagen.....	65
7.2	Lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.....	87
7.3	Lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål.....	89
7.4	Lagen (1994:1720) om civilt försvar	89

Bilagor:

1. Utredningens direktiv (Dir. 1996:23)
2. Remissmöte den 26 juni 1996 om utredningens första betänkande
3. Ellagstiftningsutredningens förslag till lag om beredskapsåtgärder vid vissa elektriska anläggningar (SOU 1995:51)
4. Den norska beredskapslagstiftningen inom elområdet

Sammanfattning

Den särskilda utredaren skall enligt direktiven lämna förslag till:

- myndighetsorganisation för det fredstida arbetet med elberedskapen
- ansvarig myndighet för den centrala ledningen av elförsörjningen vid höjd beredskap
- fördelning av ansvar och arbetsuppgifter mellan myndigheter och näringsidkare inom elberedskapen
- avgiftssystem för finansiering av elberedskapen
- behövlig lagstiftning.

Frågor om organisationsstruktur, ansvarsfördelning och finansiering av elberedskapen behandlades i utredningens första betänkande *Elberedskapen - organisation, ansvarsfördelning och finansiering* (SOU 1996:78). I detta betänkande behandlas behovet av lagstiftning och övriga författningsändringar inom elberedskapen.

I betänkandet föreslår vi att de grundläggande bestämmelserna om elberedskapen samlas i en elberedskapslag. Tillämpningsområdet för lagen bör omfatta beredskapsförberedelser som syftar till att ge elförsörjningen erforderlig förmåga att motstå de påfrestningar som uppstår vid höjd beredskap eller i andra situationer då elförsörjningen annars är allvarligt hotad. Lagen föreslås bli tillämplig på produktion, överföring och handel med el.

Uppgiften att tillämpa lagen föreslås läggas på en särskild myndighet - elberedskapsmyndigheten. I vårt första betänkande föreslog vi att denna uppgift skall läggas på Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). Elberedskapsmyndigheten bör ha vissa befogenheter gentemot elföretagen och de övriga organ som omfattas av lagen. Myndighetens beslutanderätt bör avse de beredskapsförberedelser som dessa organ skall genomföra för

att erforderlig förmåga skall kunna uppnås vid höjd beredskap eller annars då elförsörjningen är allvarligt hotad. Regeringen bör ge elberedskapsmyndigheten rätt att meddela verkställighetsföreskrifter inom detta område.

Beredskapsåtgärder som avser fredstida hot och risker bör enligt vår mening inte berättiga till ersättning. Av detta skäl bör elberedskapsmyndighetens befogenheter att tvinga elföretagen att genomföra åtgärder mot fredstida hot och risker begränsas. I elberedskapslagen föreslår vi därför en regel som innebär att elberedskapsmyndigheten inte bör få tvinga företagen att genomföra åtgärder mot fredstida hot och risker om dessa åtgärder framstår som oskäligt betungande.

Elberedskapslagen bör inte i detalj ange vilka beredskapsåtgärder som elföretagen bör vidta. Det är enligt vår mening inte möjligt att genom uppräknig eller på annat sätt exakt definiera de beredskapsåtgärder som behöver vidtas. Det bör istället ankomma på elberedskapsmyndigheten att - inom ramen för de beslut som statsmakterna har fattat - precisera vilka beredskapsåtgärder som behöver vidtas för att elförsörjningen skall kunna upprätthållas vid höjd beredskap och i de övriga situationer som åsyftas i lagen. I sammanhanget bör understrykas att elberedskapsmyndigheten inte kan besluta om mer långtgående beredskapsåtgärder än vad som kan finansieras med medel från det särskilda beredskapskonto som står till myndighetens förfogande. Vad gäller fredstida åtgärder föreslår vi som nämnts en särskild begränsningsregel.

Vi föreslår vidare att bestämmelser om anmälningsskyldighet vid förändringar i anläggningar och verksamhet tas in i elberedskapslagen. Syftet med dessa bestämmelser är att elberedskapsmyndigheten i god tid skall få reda på vilka förändringar som planeras och vid behov kunna vidta åtgärder. Anmälningsskyldigheten föreslås gälla dels för fysiska åtgärder i elektriska anläggningar dels vad gäller väsentliga verksamhetsförändringar

i övrigt. Elberedskapsmyndigheten föreslås få befogenhet att i vissa situationer bevilja undantag från anmälningsskyldigheten.

Som nämnts föreslår vi att rätten till ersättning för beredskapsåtgärder skall begränsas till åtgärder som syftar till att tillgodose elförsörjningen vid höjd beredskap. Beredskapsåtgärder som avser de övriga situationer som omfattas av lagen förutsätts inte bli ersättningsberättigade. Också i övrigt föreslås vissa begränsningar i rätten till ersättning.

I vårt första betänkande har vi föreslagit att elberedskapen skall finansieras med en elberedskapsavgift. I elberedskapslagen anges därför att en avgift för detta ändamål får tas ut från den som innehar nätkoncession. Avgiften får användas för att finansiera ersättningsberättigade beredskapsåtgärder samt den tillsynsverksamhet som elberedskapsmyndigheten skall bedriva.

I övrigt föreslår vi att lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol ändras i syfte att göra det möjligt att ersätta innehavare av vissa elproduktionsanläggningar för de kostnader som uppstår vid beredskapslagring av bränslen för elproduktion vid höjd beredskap. De anläggningar som berörs av vårt förslag är i första hand gasturbiner, oljekondensverk och kraftvärmeverk.

I övrigt innebär de förslag som vi har redovisat att en rad författningar måste ändras. Detta gäller bl.a. vissa myndigheters instruktioner samt förordningen (1995:1296) om elsäkerhetsavgift och nätövervakningsavgift. I kapitel 6 förtecknas de författningar som berörs av våra förslag.

Författningsförslag

1 Förslag till elberedskapslag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om elberedskap vid produktion och överföring av el samt vid handel med el.

Syftet med bestämmelserna är att tillgodose elförsörjningen i landet vid höjd beredskap eller då elförsörjningen annars är allvarligt hotad.

2 § Bestämmelser om tillträdesskydd finns i lagen (1990:217) om skydd för vissa samhällsviktiga anläggningar m.m. och i säkerhetsskyddslagen (1996:627).

Bestämmelser om verkskydd finns i lagen (1994:1720) om civilt försvar.

Definitioner

3 § Med beredskapsåtgärder avses i denna lag åtgärder som behövs för att verksamheten avseende produktion och överföring av el samt handel med el skall kunna upprätthållas vid höjd beredskap eller då elförsörjningen annars är allvarligt hotad.

Med höjd beredskap avses detsamma som i lagen (1992:1403) om höjd beredskap samt med elektriska anläggningar och handel med el detsamma som i ellagen (1997:000).

Beslutande myndighet

4 § Beslut om beredskapsåtgärder meddelas av den myndighet som regeringen bestämmer (*elberedskapsmyndigheten*).

Beredskapsåtgärder

Skyldighet att vidta beredskapsåtgärder

5 § Den som driver sådan verksamhet som anges i 1 § skall vidta de beredskapsåtgärder som behövs för att tillgodose elförsörjningen i landet vid höjd beredskap.

Bestämmelser om ersättning för kostnader för beredskapsåtgärder som vidtas i syfte att tillgodose elförsörjningen vid höjd beredskap finns i 11 §.

6 § Skyldigheten enligt 5 § första stycket att vidta beredskapsåtgärder gäller även åtgärder som har till syfte att tillgodose elförsörjningen vid andra allvarliga hot än när höjd beredskap råder. Sådana beredskapsåtgärder får dock inte göras mer ingripande än vad som är skäligt med hänsyn till en verksamhets ekonomiska förutsättningar och dess betydelse för elförsörjningen.

7 § Regeringen eller efter regeringens bemyndigande elberedskapsmyndigheten får meddela föreskrifter om beredskapsåtgärder.

Anmälningsskyldighet

8 § En elektrisk anläggning får inte uppföras, byggas om eller på annat sätt ändras innan anmälan härom gjorts till elberedskapsmyndigheten och denna beslutat om beredskapsåtgärder.

Elberedskapsmyndigheten får för vissa slag av elektriska anläggningar eller ändringar av visst slag av sådana anläggningar medge undantag från anmälningsskyldigheten.

9 § Den som driver en elektrisk anläggning som inte undantagits från anmälningsskyldigheten enligt 8 § skall till elberedskapsmyndigheten anmäla om verksamheten överläts, läggs ned eller ändras på annat sätt, om verksamhetsförändringen är av väsentlig betydelse för elförsörjningen. Anmälan skall göras innan verksamhetsförändringen vidtas.

Det som sägs i första stycket gäller också när annan sådan verksamhet som anges i 1 § startas eller ändras.

10 § En ändring eller annan åtgärd som anmälts enligt 8 eller 9 § skall påbörjas inom två år från det att elberedskapsmyndigheten meddelade sitt beslut.

Ersättning för kostnader för beredskapsåtgärder

11 § Om inte annat följer av andra stycket utbetalas skälig ersättning för kostnader för beredskapsåtgärder som vidtas med stöd av denna lag i syfte att tillgodose elförsörjningen vid höjd beredskap.

Ersättning betalas inte ut för kostnader

1. för åtgärder som enligt 12 § skall vidtas på egen bekostnad,
2. för uppgiftslämnande och medverkan vid planeringen av egna uppgifter inom totalförsvaret, eller
3. som kan anses som ringa.

Ersättning för kostnader för beredskapsåtgärder beslutas av elberedskapsmyndigheten.

12 § Om anmälningsskyldigheten enligt 8 § inte iakttagits, får elberedskapsmyndigheten förelägga den som driver anläggningen eller verksamheten att på egen bekostnad vidta nödvändiga beredskapsåtgärder.

Om föreläggandet att vidta beredskapsåtgärder inte följs, får åtgärderna genomföras av elberedskapsmyndigheten på den försumliges bekostnad.

Tillsyn

13 § Elberedskapsmyndigheten har tillsynen över att denna lag och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen följs.

14 § Elberedskapsmyndigheten har rätt att för tillsynen

1. på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs, och
2. få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder, där verksamhet som omfattas av denna lag bedrivs.

Elberedskapsmyndigheten har rätt att få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder för tillsynen enligt första stycket och då det skall vidtas åtgärder som beslutats enligt 12 § andra stycket eller 15 § andra stycket.

15 § Elberedskapsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall följas.

Om ett föreläggande att vidta beredskapsåtgärder inte följs, får åtgärderna genomföras av elberedskapsmyndigheten.

16 § Ett föreläggande eller förbud enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får förenas med vite.

17 § Vid ändrade förhållanden får elberedskapsmyndigheten, utan hinder av vad som tidigare bestämts, besluta att nya eller ändrade beredskapsåtgärder skall vidtas.

Avgift

18 § Den som innehar nätkoncession enligt ellagen (1997:000) skall betala avgift (*elberedskapsavgift*) för

1. finansiering av de beredskapsåtgärder som ersätts enligt 11 §, och

2. elberedskapsmyndighetens verksamhet enligt denna lag.

Avgiften skall grundas på det antal elabonnenter som är anslutna till den avgiftsskyldiges nät. En högre avgift får tas ut för högspänningsabonnemang än för lågspänningsabonnemang.

Elberedskapsavgift påförs av elberedskapsmyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om elberedskapsavgift.

Tystnadsplikt

19 § Den som på grund av bestämmelser i denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får kännedom om enskilda affärs- eller driftförhållanden eller förhållande som är av betydelse för totalförsvaret eller annars för rikets säkerhet får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifterna.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Överklagande

20 § Elberedskapsmyndighetens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ett beslut som inte avser påförande av avgift, gäller omedelbart om inte annat bestäms i beslutet.

Övriga bestämmelser

21 § Mål om tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) till anläggning som omfattas av bestämmelserna i denna lag eller till väsentlig ombyggnad, ändring eller utvidgning av en sådan anläggning får inte avgöras innan prövning enligt denna lag har skett.

Första stycket äger motsvarande tillämpning för ärende om nät-koncession enligt ellagen (1997:000) om anläggningen omfattas av bestämmelserna i denna lag.

22 § Den ökning i byggnadskostnaderna som föranleds av åtgärder enligt denna lag skall inte räknas med vid den prövning som avses i 3 kap. 4 § vattenlagen (1983:291).

Vid meddelande av tillstånd som anges i 21 § första stycket skall beaktas de föreskrifter om vattenanläggningars utförande som meddelats med stöd av denna lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1997.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m.
 3. I ärenden och mål som har anhängiggjorts före ikraftträdandet skall äldre bestämmelser fortfarande tillämpas.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol¹

dels att 19 och 20 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 6, 8, 16, 18, 18 a och 25 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §²

Denna lag tillämpas inte på

1. kol annat än såvitt avser lagringsskyldighet för värmeverk och kraftvärmeverk enligt 18 a §,

2. bränsle som utvinns inom landet eller som framställs ur råvara som har utvunnits inom landet,

3. bränsle som säljs för utförsel,

4. bränsle som förbrukas för drift av fartyg i utrikes trafik eller som införs i landet på annat transportmedel för detta transportmedels drift,

5. gasol som används som råvara i petrokemisk industri,

Att lagringsskyldigheten i vissa fall kan avse annat än lagringsbränsle framgår av 14 och 19 - 21 §§.

1. kol annat än såvitt avser lagringsskyldighet för *värmeproduktion i värmeverk och kraftvärmeverk* enligt 18 a §,

6. bränsle som används för *elproduktion*.

Att lagringsskyldigheten i vissa fall kan avse annat än lagringsbränsle framgår av 14 och 21 §§.

¹ Senaste lydelse av

19 § 1995:921

20 § 1995:921.

² Senaste lydelse 1995:921.

8 §³

Storleken av det beredskapslager som en lagringsskyldig skall hålla beräknas på grundval av mängden sålda eller, för förbrukare som infört lagringsbränsle till landet, förbrukade bränslen (bas-mängden).

Basmängden motsvarar den mängd försålda bränslen som medför lagringsskyldighet enligt 7 § med avdrag för bränslen som sålts direkt till eller för leverans till

1. någon som under kalenderåret närmast före försäljningen sålt bränsle inom samma varuslag i sådan omfattning att lagringsskyldighet uppkommit enligt 7 §,

2. någon som vid tiden för försäljningen var lagringsskyldig enligt 18, 18 a, 19, 20 eller 21 §,

2. någon som vid tiden för försäljningen var lagringsskyldig enligt 18, 18 a eller 21 §,

3. någon statlig myndighet som vid tiden för försäljningen enligt beslut av regeringen var skyldig att lagra bränsle inom samma varuslag, om bränslet enligt beslutet får dras av.

För förbrukare som infört lagringsbränsle till landet motsvarar basmängden den mängd förbrukade bränslen som medför lagringsskyldighet enligt 7 §.

16 §⁴

Till ledning för tillsynsmyndighetens beslut enligt 15 § skall den som är lagringsskyldig enligt 7 § eller 18 § tredje stycket före den 1 februari närmast efter basåret avge en deklARATION rörande sin försäljning eller förbrukning under basåret av lagringsbränslen.

Till ledning för beslut om lagringsmängder skall den som är lagringsskyldig enligt 18 a - 20 §§ inom samma tid lämna en deklARATION avseende dels förbrukningen under basåret av lagringsbränslen och naturgas, dels behovet av bränsle och annan energi för att driva anläggningen.

Till ledning för beslut om lagringsmängder skall den som är lagringsskyldig enligt 18 a § inom samma tid lämna en deklARATION avseende dels förbrukningen under basåret av lagringsbränslen och naturgas, dels behovet av bränsle och annan energi för att driva anläggningen.

³ Senaste lydelse 1995:921.

⁴ Senaste lydelse 1995:921.

Deklarationen skall avges på heder och samvete.

18 §⁵

För värmeverk och kraftvärmeverk, *gasturbinanläggningar för framställning av elektrisk kraft, oljekondensverk* och anläggningar för framställning av stadsgas gäller 18 a - 21 §§ i stället för vad som i 7 - 9, 11 och 15 §§ samt 17 § första stycket är föreskrivet om lagringskyldighetens omfattning, fullgörande och fastställande. För anläggningar för framställning av stadsgas fullgörs och fastställs lagringsskyldighet enligt 21 §.

Regeringen beslutar med utgångspunkt i beredskapsbehovet för anläggningar som anges i 18 a - 20 §§ om riktlinjer för fastställande av lagringsskyldigheten för dem.

Den som är lagringsskyldig eller har ålagts lagringsskyldighet enligt 18 a, 19, 20 eller 21 § och som under basåret har sålt annat lagringsbränsle än kol är också skyldig att under lagringsåret hålla beredskapslager för motsvarande mängd bränsle inom samma varuslag med avdrag för bränsle som sålts till någon som anges i 8 § andra stycket 1 - 3.

För värmeverk och kraftvärmeverk *samt* anläggningar för framställning av stadsgas gäller 18 a och 21 §§ i stället för vad som i 7 - 9, 11 och 15 §§ samt 17 § första stycket är föreskrivet om lagringskyldighetens omfattning, fullgörande och fastställande. För anläggningar för framställning av stadsgas fullgörs och fastställs lagringsskyldighet enligt 21 §.

Regeringen beslutar med utgångspunkt i beredskapsbehovet för anläggningar som anges i 18 a - 20 §§ om riktlinjer för fastställande av lagringsskyldigheten för dem.

Den som är lagringsskyldig eller har ålagts lagringsskyldighet enligt 18 a eller 21 § och som under basåret har sålt annat lagringsbränsle än kol är också skyldig att under lagringsåret hålla beredskapslager för motsvarande mängd bränsle inom samma varuslag med avdrag för bränsle som sålts till någon som anges i 8 § andra stycket 1 - 3.

⁵ Senaste lydelse 1995:921.

18 a §⁶

Den som vid basårets utgång innehar ett värmeverk får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer åläggas att under lagringsåret hålla i lager sådant bränsle som behövs för att driva verket, om vid anläggningen under basåret förbrukats

1. minst 5 000 kubikmeter eldningsolja eller dieselbrännolja,
2. minst 4 000 ton gasol,
3. minst 8 000 ton kol,
4. minst 5 miljoner kubikmeter naturgas eller
5. bränsle som anges i 1 - 4 motsvarande minst 5 000 kubikmeter olja.

Vid beräkning av förbrukningen av bränslen enligt första stycket 5 skall 1 kubikmeter olja anses motsvara 0,8 ton gasol, 1,6 ton kol eller 1 000 kubikmeter naturgas.

Den som vid basårets utgång innehar ett kraftvärmeverk med en installerad elektrisk effekt av minst 5 megawatt får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer åläggas att under lagringsåret hålla i lager sådant bränsle som behövs för att driva verket.

Lagringskyldigheten enligt första och tredje stycket skall avse olja, gasol eller kolbränslen. Lagringsmängden bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med utgångspunkt i värmeverkets eller kraftvärmeverkets eget beredskapsbehov.

Den som vid basårets utgång innehar ett kraftvärmeverk med en installerad elektrisk effekt av minst 5 megawatt får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer åläggas att under lagringsåret hålla i lager sådant bränsle som behövs för att driva verket *avseende värmeproduktion.*

Lagringskyldigheten enligt första och tredje stycket skall avse olja, gasol eller kolbränslen. Lagringsmängden bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med utgångspunkt i värmeverkets eller kraftvärmeverkets eget beredskapsbehov *avseende värmeproduktion.*

⁶ Senaste lydelse 1995:921.

25 §⁷

Om till följd av allvarlig försörjningskris tillförseln av lagringsbränsle till landet eller viss del av landet avbryts eller försvåras, får regeringen medge att beredskapslager tas i anspråk av den lagringsskyldige i den utsträckning som är påkallad med hänsyn till rådande förhållanden. Vid höjd beredskap får sådant medgivande lämnas även av den myndighet som regeringen bestämmer.

Om i andra fall än som anges i första stycket särskilda skäl föreligger, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer medge att beredskapslager för oljekondensverk tillfälligt tas i anspråk för anläggningen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1997.

2. Ett beslut om att hålla beredskapslager av bränsle som används för elproduktion som har meddelats enligt äldre bestämmelser skall fortsätta att gälla enligt dessa till dess att frågan om lagringsskyldighet prövats på nytt.

⁷ Senaste lydelse 1995:921.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Om besvär mot beslut, vilket meddelats med stöd av lag eller annan författning som utfärdats före den 1 januari 1972, enligt vad hittills gällt skall anföras hos Konungen, skall besvären, i den mån ej annat föreskrives i 2 §, i stället anföras hos kammarrätt i följande mål:

1. mål om val till befattning eller uppdrag, mål om val för upprättande av förslag till befattning eller uppdrag,
4. mål om annan ersättning som enligt författning utgår av statsmedel, såvida ej författningen hänvisar den som gör anspråk på ersättning att vid tvist anhängiggöra talan hos allmän domstol eller expropriationsdomstol eller ersättning enligt författningen utgår till kommun eller annan kommunal förvaltningsenhet eller fråga är om ersättning eller hittelön enligt lagen (1942:350) om fornnen eller om ersättning enligt naturvårdslagen (1964:822),
5. mål om beslut av tullmyndighet i samband med in- eller utförsel av vara med undantag dock för sådant beslut om befrielse från eller nedsättning eller återbetalning av tull, skatt eller annan avgift som meddelats med stöd av regeringens bemyndigande, mål om tillstånd att hålla provianteringsfrilager,
6. mål om beslut rörande statens, kommunens eller annan kommunal förvaltningsenhets uttagande enligt gällande föreskrift av skatt eller annan avgift, såvida ej beslutet avser nedsättning eller befrielse och meddelats med stöd av regeringens bemyndigande eller fråga är om oljeavgift eller avgift, vars uttagande genom utmätning förutsätter beslut av allmän domstol,
7. mål om beslut rörande återbetalning av utskylder, böter eller andra allmänna medel, såvida ej beslutet meddelats med stöd av

¹ Senaste lydelse 1994:1728.

regeringens bemyndigande eller avser avgift vars uttagande genom utmätning förutsätter beslut av allmän domstol,

8. anmärknings- och avkortningsmål, mål om tillsyn över stiftelser,

9. mål om beslut som enligt författning eller föreskrift rörande den allmänna hälsovården, rörande förebyggande eller bekämpande av djur- eller växtsjukdomar eller rörande djurs vård eller behandling i särskilt fall meddelats angående förbud, föreläggande, föreskrift, tillstånd eller godkännande eller angående omhändertagande, smittrening, oskadliggörande eller liknande åtgärd, såvida ej fråga är om skyldighet, som enligt författning åvilar kommun eller annan kommunal förvaltningsenhet, eller om beslut enligt arbetarskyddslagen (1949:1) eller med stöd därav meddelade föreskrifter, allmänna ordningsstadgan (1956:617), lagen (1956:618) om allmänna sammankomster eller strålskyddslagen (1958:110) eller i ärende som avses i skogsförädlingslagen (1963:246),

11. mål om föreläggande vid vite, såvida ej fråga är om skyldighet, som enligt författning åvilar kommun eller annan kommunal förvaltningsenhet, eller om föreläggande enligt lagen (1919:240) om fondkommissionsrörelse och fondbörsversamhet, *lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar*, lagen (1948:433) om försäkringsrörelse, lagen (1950:272) om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket, lagen (1950:596) om rätt till fiske, lagen (1955:183) om bankrörelse, lagen (1955:416) om sparbanker, lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen, lagen (1959:73) med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig

11. mål om föreläggande vid vite, såvida ej fråga är om skyldighet, som enligt författning åvilar kommun eller annan kommunal förvaltningsenhet, eller om föreläggande enligt lagen (1919:240) om fondkommissionsrörelse och fondbörsversamhet, *lagen (1948:433) om försäkringsrörelse*, lagen (1950:272) om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket, lagen (1950:596) om rätt till fiske, lagen (1955:183) om bankrörelse, lagen (1955:416) om sparbanker, lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen, lagen (1959:73) med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m.m., lagen (1959:118) om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring, *lagen*

m.m., lagen (1959:118) om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring, lagen (1963:76) om kreditaktiebolag, jordförvärvslagen (1965:290), förordningen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, miljöskyddslagen (1969:387), jordhävdslagen (1969:698), lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar, lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering eller lagen (1971:827) om registrering av aktieinnehav,

12. mål om utdömmande av vite,

13. mål om beslut som i särskilt fall meddelats angående behandlingen av häktad eller den som anhållits eller gripits för brott eller som eljest hålles i förvar tillfälligt eller angående verkställighet av straff eller annan brottspåföljd eller av intagning i arbetsanstalt,

14. mål om handräckning.

(1963:76) om kreditaktiebolag, jordförvärvslagen (1965:290), förordningen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, miljöskyddslagen (1969:387), jordhävdslagen (1969:698), lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar, lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering eller lagen (1971:827) om registrering av aktieinnehav,

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1997.

2. I mål som har anhängiggjorts före ikraftträdandet skall äldre bestämmelser fortfarande tillämpas.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1720) om civilt försvar

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 § lagen (1994:1720) om civilt försvar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
4 §

Vad som föreskrivs i denna lag gäller inte om annat sägs i lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m.

Vad som föreskrivs i denna lag gäller inte om annat följer av elberedskapslagen (1997:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1997.

1 Bakgrund

1.1 Utredningsuppdraget

Enligt direktiven (Dir. 1996:23) skall den särskilde utredaren lämna förslag till organisation, ansvarsfördelning, lagstiftning samt avgiftssystem för finansiering av elberedskapen. Frågor om organisationsstruktur, ansvarsfördelning och finansiering av elberedskapen behandlades i utredningens första betänkande *Elberedskapen - Organisation, ansvarsfördelning och finansiering* (SOU 1996:78). En sammanfattning av de förslag som lämnades i detta betänkande finns i avsnitt 1.3.

Vad gäller lagstiftningsfrågorna framhålles i direktiven att utredaren skall överväga om det ansvar och de befogenheter som följer med det centrala ledningsansvaret för elberedskapen vid höjd beredskap behöver lagfästas. Motsvarande överväganden skall göras beträffande behovet av en central ledning i samband med svåra påfrestningar på elförsörjningen i fredstid.

Enligt direktiven skall utredaren också bedöma behovet av förändringar i lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m. fl. att delta i totalförsvarsplaneringen. Detta skall ske i syfte att säkerställa elföretagens medverkan i beredskapsarbetet. I sammanhanget framhålles att utredaren bör beakta erfarenheterna av hur dessa frågor hanterats i den norska ellagstiftningen.

Utredaren skall också uppmärksamma om gällande författningar inom beredskapsområdet behöver ändras till följd av de förslag som redovisas under utredningsarbetet. Vidare framhålles i direktiven att utredaren skall utgå från att lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. ersätts med ny lagstiftning i enlighet med Ellagstiftningsutred-

ningens förslag i betänkandet *Elförsörjning i ofred* (SOU 1995:51).

Regeringen förlängde genom beslut den 13 juni 1996 tiden för slutredovisning av utredningens uppdrag till den 30 september 1996.

Utredningens direktiv redovisas i **bilaga 1**.

1.2 Arbetets uppläggning

Utredningsarbetet har koncentrerats på att utarbeta ett förslag till en ny elberedskapslag. I det lagförslag som redovisas har vi samlat de grundläggande bestämmelserna om elberedskapen. Vi föreslår dock även ändringar i vissa andra författningar.

Detta gäller bl.a. lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol samt vissa myndigheters instruktioner. Också den förordning som reglerar uttaget av avgifter för myndighetstillsynen inom elområdet behöver ändras.

Under arbetets gång har vi haft anledning att sätta oss in i det övriga lagstiftningsarbete som pågår inom elområdet. Vi har försökt att så långt som möjligt anpassa våra förslag till det övriga arbete som pågår.

Vi har också haft underhandskontakter för diskussion av vissa frågor med företrädare för Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB), Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) samt Svenska kraftnät.

Vidare har vi yttrat oss över Elbörsutredningens betänkande *Regler för handel med el* (SOU 1996:49).

1.3 *Etapp I av utredningsarbetet*

Etapp I av utredningsarbetet avsåg som nämnts organisation, ansvarsfördelning och finansiering av elberedskapen. I detta avsnitt lämnas en sammanfattning av de förslag som redovisades i betänkandet.

Beträffande rollfördelningen inom elberedskapen föreslog vi att funktionen energiförsörjning även i fortsättningen skall hållas samman med NUTEK som funktionsansvarig myndighet. NUTEK:s uppgifter i egenskap av funktionsansvarig myndighet borde enligt förslaget koncentreras till uppgifter som är gemensamma för funktionen energiförsörjning.

Elförsörjningsuppgiften borde enligt förslaget ges ställning som delfunktion inom funktionen energiförsörjning. Med elförsörjningsuppgiften avsåg vi uppgiften att vid höjd beredskap styra elsystemet i landet på ett sådant sätt att det blir möjligt att tillgodose de elbehov som regeringen och övriga ledningsorgan i samhället prioriterar. Till denna uppgift räknade vi också ansvaret för att se till att erforderliga beredskapsåtgärder vidtas av företag och andra berörda. Vi föreslog att elförsörjningsuppgiften skulle läggas på Svenska kraftnät.

Uppgiften att vid höjd beredskap prioritera samhällets behov av elkraft borde enligt förslaget hållas isär från övriga uppgifter inom elberedskapen. Vi konstaterade att prioriteringsuppgiften enligt gällande ansvarsfördelning inom totalförsvaret åvilar regeringen och - under denna - de civila ledningsorgan som har ett områdesansvar (civilbefälvärnarna, länsstyrelserna och kommunstyrelserna). På central myndighetsnivå omfattar ÖCB:s samordningsansvar också frågor om resursprioritering.

Med utgångspunkt från denna rollfördelning föreslog vi en myndighetsstruktur inom elberedskapen som på central nivå bör bestå av NUTEK, Svenska kraftnät och Statens kärnkrafts-

inspektion. Den sistnämnda myndigheten föreslogs få samma uppgifter vid höjd beredskap som i fred. NUTEK:s och Svenska kraftnäts uppgifter har redan definierats.

Beträffande Svenska kraftnäts inre organisation föreslog vi att ett beredskapsråd skall inrättas. Rådet föreslogs bestå av företrädare för elkraftsindustrin och vissa beredskapsmyndigheter. Rådets ledamöter bör enligt förslaget utses av regeringen.

Vad gäller den regionala organisationen föreslog vi att antalet elområden på sikt skall minskas till tre eller fyra med gränser som så långt som möjligt sammanfaller med civilområdenas gränser. Elbefälhavarorganisationen bör behållas. Några förändringar i elbefälhavarnas ställning i fred föreslogs inte.

Våra förslag till myndighetsstruktur för elberedskapen innebär att Elförsörjningsnämnden och Krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar kan avvecklas. Förslaget innebär också att Statens strålskyddsinstitut inte längre skall ha uppgifter inom funktionen energiförsörjning.

Elföretagen föreslogs åläggas ett ansvar för att vidta de beredskapsåtgärder som erfordras för att verksamheten skall kunna upprätthållas vid höjd beredskap. Vi föreslog också att detta ansvar skall regleras i en särskild lag om elberedskap. Vidare bör enligt förslaget ersättning utgå för alla större kostnader som elföretagen åsamkas genom sin medverkan i beredskapsarbetet.

Vad gäller finansieringen av elberedskapen föreslog vi att en elberedskapsavgift införs i syfte att täcka myndigheternas och företagens kostnader för tillsyn och beredskapsåtgärder inom elberedskapen. Elberedskapsavgiften föreslogs uttas som en nätägaravgift som bör administreras på samma sätt som den befintliga nätövervakningsavgiften. Olika avgifter föreslogs utgå för hög- och lågspänningsabonnemang (i proportionen 600:11).

Avgiftsmedlen bör enligt förslaget samlas på ett räntebärande konto med kreditmöjligheter i Riksgäldskontoret.

Det är inte vår uppgift att föreslå en ambitions- och kostnadsnivå för elberedskapen. Däremot gjorde vi vissa beräkningar i syfte att ta reda på vilken kostnadsnivå som nuvarande ambitionsnivå inom elberedskapen svarar emot. Vi kom fram till att elberedskapen med dagens ambitionsnivå kostar 237 miljoner kronor per år. De kostnader som ingår i detta belopp specificeras i bilaga 4 i utredningens första betänkande. Ett beslut om ekonomiska ramar för elberedskapen kommer att tas i höstens förvarsbeslut.

Vi föreslog att den nya organisationen bör träda ikraft den 1 januari 1997. Svensk Elberedskap AB kommer att avvecklas vid denna tidpunkt. Svenska kraftnät föreslogs få regeringens uppdrag att förbereda genomförandet av den nya organisationen.

1.4 Remissmöte om utredningens första betänkande

För att få synpunkter på utredningens betänkande anordnades ett remissmöte den 26 juni 1996 med deltagande av företrädare för berörda myndigheter, organisationer och andra intressenter. I det följande lämnas en kort sammanfattning av de synpunkter som redovisades på mötet. Minnesanteckningarna från mötet redovisas i **bilaga 2**.

Samtliga deltagande myndigheter och organisationer ställde sig bakom utredningens överväganden och förslag i stort. De påpekanden som gjordes gällde enskildheter i betänkandet.

Vad gäller organisationsfrågorna kommenterades särskilt det beredskapsråd som utredningen föreslår skall inrättas vid Svenska kraftnät. Från branschföreningarnas sida underströks

att beredskapsrådet måste ha ett reellt inflytande på myndighetens beslut vad gäller beredskapen. Svenska kraftnät ställde sig bakom utredningens förslag men betonade att myndigheten måste kunna fatta beslut också i situationer då rådet inte kan samlas.

Beträffande finansieringen anförde NUTEK att lagregleringen av elföretagens ansvar måste anpassas till de finansieringsprinciper som finns i näringsidkarlagen. Sydkraft AB och Elverksföreningen påpekade att det bör framgå av lagstiftningen att elberedskapsavgiften får föras vidare till elabonnenterna. Några deltagare - bl.a. Svenska kommunförbundet - ansåg att elberedskapen i egenskap av kollektiv nyttighet borde skattefinansieras.

Beträffande lagstiftningen diskuterades i övrigt frågan om den föreslagna elberedskapslagen bör vara tillämplig på samtliga elföretag eller endast på företag över en viss storlek. Kravet på konkurrensneutralitet ansågs tala för den förstnämnda lösningen.

Vad gäller genomförandet av utredningens förslag betonade de närmast berörda - Svenska kraftnät, Kraftverksföreningen och Svensk Elberedskap AB - att det är angeläget att förberedelsearbetet kan inledas i sådan tid att organisationsförändringarna kan träda ikraft den 1 januari 1997.

2 Nuvarande reglering

2.1 Allmänt

Den beredskapslagstiftning som är tillämplig på elförsörjningen utgörs dels av generell beredskapslagstiftning dels av lagstiftning som endast eller huvudsakligen är tillämplig på elförsörjningen. Den generella beredskapslagstiftningen är omfattande och gäller verksamheten inom flera totalförsvarsfunktioner - i vissa fall verksamheten inom hela totalförsvaret.

I det följande beskrivs kortfattat den med hänsyn till elförsörjningen viktigaste lagstiftningen inom dessa båda områden. Framställningen bygger i stor utsträckning på den beskrivning som finns i Ellagstiftningsutredningens betänkande *Elförsörjning i ofred* (SOU 1995:51).

2.2 Den generella beredskapslagstiftningen

Lagen (1992:1403) om höjd beredskap

Denna lag reglerar förutsättningarna för beredskapshöjningar inom totalförsvaret. Lagen är tillämplig då Sverige är i krig eller krigsfara eller då andra utomordentliga förhållanden råder. Med det sistnämnda uttrycket avses att krig råder i Sveriges närhet eller att landet har varit i krig eller krigsfara. Lagen gäller inte vid fredskriser.

Lagen omfattar två beredskapsnivåer: skärpt beredskap och högsta beredskap. Högsta beredskap råder då Sverige är i krig oavsett om detta har meddelats av regeringen eller ej. Myndigheter och andra organ som kan konstatera att landet är i krig skall agera som om ett regeringsbeslut föreligger om att högsta beredskap skall gälla. Skärpt beredskap kan anbefallas i mindre

allvarliga lägen än krig och krigsfara. Ett beslut om höjd beredskap kan gälla hela landet eller endast en del av detta eller alternativt en viss verksamhet.

Lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m. fl. att delta i totalförsvarsplaneringen

Näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m. fl. är skyldiga att på begäran av totalförsvarsmyndighet delta i totalförsvarsplaneringen. Bestämmelser om detta finns i lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m. fl. att delta i totalförsvarsplaneringen samt i tillämpningsförfordningen till denna lag.

Enligt lagen skall näringsidkare m. fl. lämna de upplysningar om produktionsförhållandena i den egna verksamheten som totalförsvarsmyndigheterna behöver för sitt arbete. Skyldighet föreligger också att medverka vid planeringen av de egna uppgifterna inom totalförsvaret.

Totalförsvarsmyndigheterna får utfärda de förelägganden som behövs för att lagen skall följas samt har möjlighet att sätta ut vite. Den som på grund av bestämmelserna i lagen har fått utföra ett arbete som har medfört betydande kostnader har möjlighet att få ersättning för detta av allmänna medel.

Lagen innehåller även bestämmelser om sekretess samt straffbestämmelser.

Ransoneringslagen (1978:268)

Regeringen får med stöd av ransoneringslagen (1978:268) meddela föreskrifter om försäljning, användning m.m. av

förnödenheter som har betydelse för totalförsvaret eller folkförsörjningen. Regeringen kan exempelvis förbjuda försäljning av vissa varor eller ange de villkor som skall gälla för försäljning i sådana fall (6§).

Ransoneringslagen kan till skillnad mot förfogandelagen tillämpas såväl vid säkerhetspolitiska kriser och krig som vid fredskriser. De fredstida händelser som kan föranleda ransoneringslagens tillämpning skall dock vara av undantagskaraktär. I lagen används begreppet utomordentlig händelse.

Ransoneringslagen innehåller även vissa bestämmelser om förfogande, 13 - 17 §§. Dessa bestämmelser bör ses mot bakgrund av att förfogandelagen har ett snävare tillämpningsområde än ransoneringslagen. Ransoneringslagens bestämmelser om förfogande är av särskilt intresse för elförsörjningen.

Förfogande enligt ransoneringslagen får ske enbart när det är oundgängligen nödvändigt för att ransoneringslagens tillämpning skall kunna genomföras. Därigenom markeras att förfogande får ske först när andra rimliga utvägar inte står till buds. Det bör observeras att förfogande enligt ransoneringslagen enbart kan rikta sig mot näringsidkare. Näringsidkarbegreppet skall emellertid fattas i vidsträckt bemärkelse, dvs. varje fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art faller under tillämpningsområdet.

Den från elberedskapssynpunkt mest intressanta möjligheten till förfogande regleras i 13 §, punkt 2. Enligt denna punkt är det möjligt att ålägga näringsidkare som i sin rörelse innehar bl.a. industrianläggning att utöva verksamhet eller på annat sätt medverka till framställning av förnödenhet som omfattas av regleringen.

I samband med ransonering av elektricitet kan särskilda avgifter uttas för att hindra att mer än tillåten mängd energi förbrukas. I detta syfte har en bestämmelse om överförbrukningsavgift tagits in i 38 § ransoneringslagen.

Den mest effektiva sanktionsformen mot överförbrukning av ledningsbunden energi är givetvis avstängning. Avstängning är en långtgående åtgärd men lagstiftaren har ansett det nödvändigt att denna möjlighet finns tillgänglig, bl.a. vid upprepad överförbrukning. Myndighet som regeringen bestämmer ges därför i 39 § möjlighet att stänga av förbrukare från ytterligare tilldelning eller att tilldela honom mindre än han annars skulle ha fått.

Förfogandelagen (1978:262)

Förfogandelagen är endast tillämplig vid höjd beredskap. Lagens 4 - 6 §§ träder automatiskt i kraft då landet är i krig. I denna del av lagen finns de grundläggande bestämmelserna om förfogande. Förfogande innebär att egendom genom beslut av en myndighet tas i anspråk för att tillgodose totalförsvarets eller folkförsörjningens ofrånkomliga behov.

Inom ramen för förfogandelagen får endast försörjningspolitiska intressen tillgodoses. Detta innebär att förfogande endast får omfatta egendom som har betydelse för totalförsvaret eller folkförsörjningen. Förfogande får inte ske om totalförsvarets eller folkförsörjningens ofrånkomliga behov av egendom eller tjänster utan olägenhet kan tillgodoses på annat sätt.

Förfogande får inte riktas mot staten. Egendom som ägs av staten som juridisk person kan således inte omfattas av förfogande. Hur förfogandet skall ske regleras i 5 §. Här stadgas bl.a. att fastighet skall tas i anspråk genom nytt-

janderätt. Annan egendom skall tas i anspråk genom äganderätt eller nyttjanderätt.

Enligt 7 § förfogandelagen är det regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer som beslutar om förfogande. Förfogande skall riktas mot en bestämd ägare eller innehavare av egendomen. Vid högsta beredskap - krig eller krigsfara - får regeringen meddela generella förfogandebeslut, dvs. beslut som avser alla eller viss krets av ägare eller innehavare av den aktuella typen av egendom.

2.3 Beredskapslagstiftning inom elområdet

Frågor om beredskapslagring av olja och kol regleras i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol. Denna lag berör även lagring av bränslen för elproduktionsändamål. Detta har betydelse för innehavare av gasturbiner, oljekondensverk m. fl. anläggningar. Vi återkommer till lagen om beredskapslagring av olja och kol i kapitlen 5 och 7.

Lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m.

Endast lagen om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. (krigsskyddslagen) är exklusivt inriktad på skyddet av elektriska anläggningar. Genom en komplettering som gjordes år 1978 är lagen dock även tillämplig på rörledningar för olja och gas.

Lagens tillämpningsområde framgår av 1 §. Där anges att lagens bestämmelser skall gälla beträffande anläggning av väsentlig betydelse för energiförsörjningen i fråga om åtgärder till skydd mot skada genom luftanfall eller annan krigshandling eller sabotage.

I 2 § anges storleksgränser och andra karakteristika för anläggningar som omfattas av lagen. Storleksgränserna har höjts flera gånger. Lagen kan numera sägas omfatta större kraftverk och vattenregleringsanläggningar samt storkraftnätet. Redan vid lagens tillkomst anfördes att det inte enbart är storleken av en anläggning som avgör vilken betydelse den har. Också anläggningens funktion i elsystemet har betydelse.

När det gäller omfattningen av skyldigheten att vidta skyddsåtgärder ansågs det omöjligt att precisera vilka enskilda åtgärder som skall vidtas. I 3 § anges därför endast att en anläggning som avses i lagen skall utföras på ett med hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall lämpligt sätt. Detsamma gäller ombyggnad, ändring eller utvidgning av en sådan anläggning.

Vad gäller befintliga anläggningar anges i 4 § att ägaren är skyldig att vidta erforderliga åtgärder till minskandet av faran för sådan skada som avses i 1 § samt åtgärder för att begränsa verkningarna av uppkomna skador.

En anläggning som prövats enligt 3 § skall vara lämpligt utformad från skyddssynpunkt. Denna bedömning torde kunna ändras efterhand som tiden går och förhållandena ändras. En anläggning som var lämpligt utformad med hänsyn till den militära teknik som fanns och de hotbilder som gällde på 1950-talet är inte för den skall lämplig för 1990-talets beredskapskrav. Den skall då kunna prövas enligt 4 § även om den inte byggs om, ändras eller utvidgas.

Vad gäller de skyddsåtgärder som skall vidtas vid befintliga anläggningar ansågs det mest ändamålsenligt att utforma bestämmelserna så att en skälighets- och lämplighetsbedömning är möjlig i varje enskilt fall. I 4 § finns en exemplifiering där några av de viktigaste åtgärderna anges för att minska faran för och verkningarna av krigshandlingar.

I 5 § krigsskyddslagen anges att åtgärderna inte får vara oskäligt betungande. Detta måste enligt förarbetena bedömas med hänsyn till ett företags avkastning. Åtgärderna fick inte vara så kostsamma att ett företags tillkomst eller utveckling hindrades. Det ansågs vara bättre från totalförsvarets och folkförsörjningens synpunkt att en oskyddad anläggning byggdes än att det överhuvudtaget inte byggdes någon anläggning. I de fall önskvärda skyddsåtgärder inte helt kunde bäras av en anläggnings ägare borde därför enligt förarbetena statsbidrag kunna utgå.

För prövning av bl.a. frågor om vilka åtgärder som bör utföras vid en anläggning finns inom NUTEK en särskild nämnd, Krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar. Nämndens verksamhet regleras i NUTEK:s instruktion 38 - 44 §§.

Den som skall bygga en anläggning som avses i krigsskyddslagen eller verkställa väsentlig ombyggnad, ändring eller utvidgning av sådan anläggning skall enligt 11 § anmäla anläggningen för prövning till Krigsskyddsnämnden. Om anmälningsskyldigheten försummas kan den försumlige dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Inhämtande av Krigsskyddsnämndens utlåtande är obligatoriskt i vissa mål om tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) och vid koncessionsprövning för starkströmsledning enligt ellagen.

Krigsskyddsnämnden får enligt 16 § krigsskyddslagen förelägga den som skall utföra en åtgärd att göra detta. Vite kan annars kan dömas ut. Om åtgärden ändå inte utförs kan den enligt samma paragraf utföras på den försumliges bekostnad. Krigsskyddsnämnden kan då begära handräckning av länsstyrelsen.

3 Tidigare lagstiftningsförslag inom elberedskapsområdet

3.1 Förslag till lag om beredskapsåtgärder vid vissa elektriska anläggningar (SOU 1995:51)

Ellagstiftningsutredningen behandlade elberedskapsfrågorna under utredningsarbetets andra etapp. Utredningen redovisade sina förslag i betänkandet *Elförsörjning i ofred* (SOU 1995:51). I detta sammanhang behandlas endast det förslag till lag om beredskapsåtgärder vid elektriska anläggningar som redovisades av utredningen.

Den föreslagna lagen avses ersätta lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. (krigs-skyddslagen). Utredningen ansåg att denna lag är föråldrad bl.a. med hänsyn till hotbildens förändring och den ökade tekniska integrering som skett av elsystemet. Den nya lagen föreslås få ett vidare tillämpningsområde vad gäller anläggningstyper och funktionskrav än den gamla lagen.

Syftet med den lag som föreslogs av utredningen är att den skall möjliggöra beslut om beredskapsåtgärder vid de elektriska anläggningar som omfattas av lagen. Lagen gäller för anläggningar som bedöms vara av väsentlig betydelse för elförsörjningen i landet. För anläggningar av viss storlek föreslogs dessutom anmälningsplikt vid uppförande eller ändring av anläggningen.

I lagförslaget finns bestämmelser om att en anläggning skall vara utformad på ett sådant sätt att dess funktion vid störda förhållanden underlättas. Anläggningen bör också utformas på ett sådant sätt att reparations- och underhållsåtgärder underlättas. Samtidigt föreslogs en begränsningsregel innebärande att ett beslut om beredskapsåtgärder inte får göras mer omfattande

eller ingripande än vad som skäligen kan krävas med hänsyn till anläggningens omfattning och betydelse.

Beredskapsåtgärd som genomförs i samband med att en anläggning uppförs, byggs om eller ändras skulle enligt förslaget inte vara ersättningsberättigad. Den ovan nämnda begränsningsregeln är dock avsedd att fungera som en spärr mot alltför kostnadskrävande förelägganden från prövningsmyndighetens sida.

Den föreslagna författningstexten redovisas i **bilaga 3**.

3.2 Remissinstanserna

De remissinstanser som yttrade sig i frågan är i huvudsak positivt inställda till lagförslaget. NUTEK ansåg dock att lagen bör kompletteras med en bestämmelse om anmälningskyldighet vid nedläggning eller avstängning av en elektrisk anläggning. ÖCB ansåg att det inte kan uteslutas att det också kan behövas lagstiftning om beredskapsansvar hos producenter och leverantörer av elström.

Huvuddelen av de som yttrade sig om utredningens betänkande berörde inte alls lagförslaget utan begränsade sina yttranden till andra delar av utredningens förslag.

4 Tidigare lagstiftningsförslag inom elområdet

4.1 Förslag till ny ellag (SOU 1995:108)

Ellagstiftningsutredningen har redovisat ett förslag till ny ellag i betänkandet *Ny ellag* (SOU 1995:108). Den nya lagen föreslås ersätta den nu gällande ellagen (1902:71) som har blivit föråldrad.

Den nya ellagen föreslås gälla vid produktion, överföring och användning av el samt vid handel med el m.m.

Kapitel 2 i lagförslaget innehåller bestämmelser om nätkoncession. I författningstexten stadgas att nätkoncession skall krävas för byggande och användning av en elektrisk starkströmsanläggning. Nätkoncession kan ges för linje eller område och får beviljas om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt och uppfyller vissa andra villkor.

Kapitel 3 innehåller bestämmelser om nätverksamhet. Bestämmelserna innebär att en juridisk person som bedriver nätverksamhet inte får bedriva produktion av eller handel med el. Vidare finns bestämmelser om skyldighet för nätkoncessionsinnehavare att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning till nätet och att överföra el till de som är anslutna till nätet.

Kapitel 4 innehåller bestämmelser om nättariffer. Bl. a. stadgas att nättarifferna skall vara skäliga och utformas på sakliga grunder. I övrigt ges detaljbestämmelser om hur nättarifferna skall utformas och beräknas.

Kapitel 8 innehåller bestämmelser om systemansvar och balansansvar. I kapitlet stadgas att den systemansvariga myndigheten har rätt att beordra ett elföretag att mot ersättning öka, minska

eller helt stänga av produktionen av el om frekvenshållningen inom elsystemet kräver detta.

Kapitel 9 innehåller bestämmelser om elsäkerhet. I kapitlet stadgas att en elektrisk anläggning och anslutna elektriska anordningar skall vara beskaffade och placerade samt brukas på ett sådant sätt att betryggande säkerhet erhålles mot skadeverkningar av el. I övrigt innehåller kapitlet bestämmelser som syftar till att precisera vem som i olika situationer har ansvar för att vidta och bekosta skyddsåtgärder.

Kapitel 10 innehåller bestämmelser om skadeståndsansvar för skador orsakade av elektrisk ström.

Kapitel 11 innehåller bestämmelser om tillsyn över efterlevnaden av lagen och om befogenhet för tillsynsmyndigheterna att meddela förelägganden och förbud. Föreläggande och förbud får förenas med vite.

Förslaget till ny ellag bereds för närvarande inom regeringskansliet. Lagen kan tidigast träda i kraft den 1 juli 1997.

4.2 Förslag till ny lag om handel med el m.m. (SOU 1996:49)

Elbörsutredningens förslag redovisas i betänkandet *Regler för handel med el* (SOU 1996:49). Förslaget omfattar två delar. Den ena av dessa innehåller regler för elbörsverksamhet. Den andra innehåller bestämmelser om utrikeshandel med el. Utredningens förslag vad gäller elbörsverksamheten har samlats i ett förslag till ny lag om elhandel. De bestämmelser som gäller utrikeshandel med el föreslås föras in i den befintliga lagen (1994:618) om handel med el m.m.

Den nya lagen om elhandel - del I i betänkandet - föreslås gälla för handel med el, mellanhandsverksamhet på elmarknaden och elbörsverksamhet. I lagen finns bestämmelser om tillstånd till elmarknadsrörelse samt olika villkor som skall vara uppfyllda för att ett sådant tillstånd skall beviljas. Som ett generellt krav för handel med el anges att denna verksamhet skall bedrivas på ett sådant sätt att allmänhetens förtroende för elmarknaden upprätthålls och att elhandeln i övrigt sker i enlighet med god sed på elmarknaden.

Elbörsverksamhet föreslås endast få bedrivas efter tillstånd av regeringen. Som förutsättning för tillstånd anges att den avsedda verksamheten inte får antas komma att rubba allmänhetens förtroende för elmarknaden, medföra risker för elförsörjningen eller vara till skada för elmarknaden. Vidare anges som förutsättning för tillstånd att sådant endast får meddelas företag som uppfyller de villkor som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för auktorisation som börs.

Också clearingverksamhet avseende el görs tillståndspliktig. Clearingverksamhet föreslås endast få bedrivas av företag som fått tillstånd för clearingverksamhet enligt ovan nämnda lag om börs- och clearingverksamhet.

Tillsyn över efterlevnaden av lagen föreslås utövas av en eltillsynsmyndighet och - vad gäller företag som har tillstånd att bedriva elbörsverksamhet - av Finansinspektionen.

Beträffande utrikeshandeln med el - del II i betänkandet - föreslås vissa ändringar i lagen (1994:618) om handel med el m.m. Dessutom föreslås vissa ändringar i ellagen (1902:71).

De lagändringar som föreslås är relativt begränsade. I lagen om handel med el föreslås en bestämmelse om att regeringen under perioder då den svenska försörjningstryggheten är hotad skall ha möjlighet att införa krav på koncession för export av el.

I ellagen föreslås en ändring som till största delen utgår från Ellagstiftningsutredningens förslag till ny ellag. Elbörsutredningen har dock gjort tillägget att man vid prövning av koncession för utlandsförbindelse särskilt skall beakta hur sökanden avser att säkerställa att ledningen kommer att upplåtas på icke-diskriminerande villkor.

5 Ny lagstiftning inom elberedskapen

5.1 Ny elberedskapslag

Utgångspunkter

I vårt första betänkande föreslog vi att de grundläggande bestämmelserna om elberedskapen bör samlas i en elberedskapslag. Med grundläggande bestämmelser avser vi en reglering av skyldigheten att vidta beredskapsåtgärder, elberedskapsmyndighetens befogenheter, rätten till ersättning för de kostnader som beredskapsverksamheten ger upphov till samt grunderna för det avgiftssystem som bör skapas för finansieringen av beredskapskostnaderna inom elområdet. Vi föreslog också att uppgiften att fungera som elberedskapsmyndighet bör ligga på Svenska kraftnät och att administrationen av elberedskapsavgiften bör skötas av Elsäkerhetsverket.

I utredningsarbetet har vi haft att beakta Ellagstiftningsutredningens förslag till lag om beredskapsåtgärder vid vissa elektriska anläggningar m.m. (SOU 1995:51). I våra direktiv uttalar regeringen att vi skall utgå från att lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. ersätts med ny lagstiftning i enlighet med Ellagstiftningsutredningens förslag. Vi har också tagit del av den norska lagstiftningen om ledningsförhållandena inom elförsörjningen i krigssituationer. Ett utdrag ur den norska lagstiftningen finns i **bilaga 4**.

Ellagstiftningsutredningens förslag till ny ellag (SOU 1995:108) bereds för närvarande inom regeringskansliet. I våra överväganden har vi utgått från att den befintliga lagstiftningen ersätts med ny lagstiftning i huvudsak enligt Ellagstiftningsutredningens förslag. De förslag som vi framlägger är dock inte beroende av detta. Om den fortsatta beredningen av förslaget till ellag leder till lagstiftning bör en hänvisning till elberedskapslagen införas i

ellagen. En sådan sammanlänkning av lagarna är angelägen för att markera att beredskapsfrågorna är en betydelsefull del av den samlade regleringen inom elområdet. Hänvisningen kan dock införas oavsett vilken lag som kommer att gälla. Då vi i det följande använder uttrycket ellagen avser vi - om ingenting annat sägs - Ellagstiftningsutredningens förslag till ny ellag.

I denna etapp av utredningsarbetet har vi på nytt övervägt frågan om de grundläggande bestämmelserna om elberedskapen bör arbetas in i det förslag till ny ellag som har utarbetats av Ellagstiftningsutredningen eller om bestämmelserna bör samlas i en särskild lag (elberedskapslag). Allmänt sett vore det önskvärt med en längre gående samordning av lagstiftningen inom elområdet. Flera olika lagförslag har redovisats så gott som samtidigt av olika utredningar. Detta har resulterat i en viss överlappning mellan de bestämmelser som föreslås. Det finns därför anledning att i anslutning till beredningen av förslaget till ny ellag överväga om alla bestämmelser inom elområdet bör samlas i en gemensam lag. Det ankommer dock inte på oss att pröva denna fråga.

Elbörsutredningen har föreslagit att möjligheter till reglering av utrikeshandeln med el skapas i situationer då landets försörjningstrygghet är hotad (SOU 1996:49). Detta förutsätts ske genom ett latent koncessionssystem för export av el. Bestämmelser om detta föreslås tas in i lagen (1994:618) om handel med el m.m. Den reglering som Elbörsutredningen föreslår tillgodoser enligt vår mening även de behov som kan tänkas uppstå vid höjd beredskap eller då elförsörjningen annars är allvarligt hotad.

Mot bakgrund av vad som anförts i det föregående finns det enligt vår mening inte anledning att nu inordna de grundläggande bestämmelserna om elberedskapen i en ny ellag. Kravet på tydlighet och överskådlighet torde istället bäst tillgodoses om bestämmelserna inom elberedskapen i det här

skedet samlas i en särskild lag. Vi står därför fast vid vårt ursprungliga förslag att dessa bestämmelser bör samlas i en särskild lag - en elberedskapslag.

Vissa avgränsningsfrågor

Vid utformningen av förslaget till elberedskapslag har vi strävat efter att så långt som möjligt bygga på den reglering som finns i den generella beredskapslagstiftningen. Särbestämmelser för elberedskapsområdet bör införas endast då detta är nödvändigt. Förfogandelagen (1978:262), ransoneringslagen (1978:268), lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m. fl. att delta i totalförsvarsplaneringen samt viss annan generell beredskapslagstiftning är kraftfulla styrmedel som medger en långtgående reglering av beredskapsverksamheten. Behovet av särbestämmelser är därför begränsat.

Elberedskapslagens tillämpningsområde kan avgränsas på olika sätt. En möjlighet är att ge lagen samma eller i huvudsak samma tillämpningsområde som den nya ellag som har föreslagits av Ellagstiftningsutredningen. En annan möjlighet är att knyta lagens tillämpningsområde till ägande eller innehav av en elektrisk anläggning.

I denna fråga bör framhållas att det är en brist att den nu gällande beredskapslagstiftningen inom elområdet är så starkt inriktad på åtgärder i fysiska anläggningar (kraftverk, transformatorstationer m.m.). Enligt vår mening är det väsentligt att tillämpa ett mer systeminriktat synsätt enligt vilket en rad olika verksamheter måste bidra till att ge elförsörjningen förmåga till att motstå de påfrestningar som kan uppstå i samband med ett krig eller andra allvarliga påfrestningar på elsystemet.

Vi föreslår därför att det förstnämnda avgränsningsalternativet väljs. Elberedskapslagen bör därför - med ett undantag - ges

samma tillämpningsområde som den nya ellagen. Undantaget gäller användningen av el. I linje med det förslag till ansvarsfördelning mellan berörda myndigheter som lämnades i vårt första betänkande bör elberedskapsmyndighetens ansvarsområde inte omfatta prioritering av behovet av el vid höjd beredskap. Denna uppgift bör skötas av andra myndigheter med stöd av den generella beredskapslagstiftningen.

Vissa särbestämmelser kan behövas beträffande elektriska anläggningar med hänsyn till dessas betydelse för elförsörjningen. Vi har valt att ta in de dessa bestämmelser i vårt förslag till elberedskapslag. Därvid har vi i huvudsak utgått från Ellagstiftningsutredningens förslag till lag om beredskapsåtgärder vid vissa elektriska anläggningar. I de delar som avser finansieringen av beredskapsåtgärderna finns emellertid grundläggande skillnader jämfört med vad Ellagstiftningsutredningen har föreslagit.

En annan fråga är om elberedskapslagen endast bör omfatta påfrestningar som uppstår vid höjd beredskap eller om den även bör omfatta andra allvarliga påfrestningar på elsystemet. Med det senare avser vi hot och risker som inte har någon säkerhetspolitisk bakgrund. Den breddning av totalförsvarets uppgifter som har skett genom etapp I av försvarsbeslutet (prop. 1995/96:12, bet. FöU1, bet. UFöU1, rskr. 44-46) talar för att lagens tillämpningsområde bör omfatta även andra situationer än höjd beredskap. De beredskapsförberedelser som vidtas med stöd av lagen bör därför kunna avse också andra allvarliga hot mot elförsörjningen än krig och krigsfara. Det kan t. ex. vara fråga om naturkatastrofer, kärnkraftsolyckor, terrorism m.m.

Det är dock inte rimligt att ersättning utgår för åtgärder som ligger inom ramen för elföretagens fredstida verksamhetsansvar. Sådana åtgärder ersätts inte enligt nu gällande regler och bör inte heller ersättas i framtiden. Statsmakternas avsikt med att bredda totalförsvarets uppgifter torde inte vara att fredstida säkerhets-

åtgärder skall bekostas med allmänna medel. Mot denna bakgrund föreslår vi att ersättningsrätten begränsas till beredskapsåtgärder som avser påfrestningar vid höjd beredskap. Beredskapsåtgärder som avser fredstida hot och risker bör således inte berättiga till ersättning. Samtidigt innebär detta att elberedskapsmyndighetens befogenheter att tvinga elföretagen att genomföra åtgärder mot fredstida hot och risker bör begränsas. Av detta skäl föreslår vi att elberedskapsmyndigheten inte bör få tvinga företagen att genomföra beredskapsåtgärder mot fredstida hot och risker om dessa åtgärder framstår som oskäligt betungande.

Några huvudfrågor i elberedskapslagen

Inledningsvis nämndes att elberedskapslagen bör innehålla grundläggande bestämmelser om skyldigheten att vidta beredskapsåtgärder, elberedskapsmyndighetens befogenheter, rätten till ersättning för de kostnader som beredskapsverksamheten ger upphov till samt grunderna för det avgiftssystem som skapas för att finansiera beredskapsåtgärderna. I det följande kommenteras vissa av dessa frågor.

Elberedskapslagen bör inte i detalj ange vilka beredskapsåtgärder som elföretagen bör vidta. Det är inte möjligt att genom uppräknings eller på annat sätt exakt definiera de beredskapsåtgärder som behöver vidtas. Det bör istället ankomma på elberedskapsmyndigheten att - inom ramen för de beslut som statsmakterna har fattat - precisera vilka beredskapsåtgärder som behöver vidtas för att elförsörjningen skall kunna upprätthållas vid höjd beredskap och i de övriga situationer som åsyftas i lagen. I sammanhanget bör understrykas att elberedskapsmyndigheten inte kan besluta om mer långtgående beredskapsåtgärder än vad som kan finansieras med medel från det särskilda beredskapskonto som står till myndighetens förfogande.

Elberedskapsmyndigheten bör ha vissa befogenheter gentemot elföretagen och de övriga organ som omfattas av lagen. Myndighetens beslutanderätt bör avse de beredskapsförberedelser som dessa organ skall genomföra för att erforderlig förmåga skall kunna uppnås vid höjd beredskap eller annars då elförsörjningen är allvarligt hotad. Regeringen bör ge elberedskapsmyndigheten rätt att meddela verkställighetsföreskrifter inom detta område. Detta innebär att företagens åligganden i enskilda fall bestäms genom beslut som fattas av elberedskapsmyndigheten - inte genom avtal som sluts med företagen.

Vi har valt att inte ta in bestämmelser om verksamheten vid höjd beredskap i lagen. Enligt vår bedömning är de bestämmelser som finns i ransoneringslagen och förfogandelagen tillräckliga för den reglering som behöver ske vid höjd beredskap. Ransoneringslagen är tillämplig också i andra situationer än vid höjd beredskap. Regeringen kan då - med stöd av lagen - besluta att ge den myndighet som regeringen finner lämplig befogenhet att vidta ransoneringsåtgärder. Vi har dock i vårt första betänkande föreslagit att det regelverk som styr genomförandet av en energiransonering bör ses över. Detta förslag kvarstår.

Då förändringar planeras i en elektrisk anläggning som har betydelse från beredskapssynpunkt är det angeläget att elberedskapsmyndigheten får reda på detta i så god tid att beredskapsåtgärder kan vidtas vid genomförandet av förändringen. Beredskapsåtgärderna avser i regel fysiska åtgärder (fortifikatoriskt skydd, dubblering av vissa funktioner, etc.) som inte alls eller endast till mycket stor merkostnad kan genomföras vid andra tillfällen än vid en ny- eller ombyggnad av en anläggning. I syfte att ge elberedskapsmyndigheten möjlighet att pröva behovet av sådana åtgärder föreslår vi att anmälningsskyldighet skall gälla vid förändringar i elektriska anläggningar. Bestämmelser om detta har tagits in i förslaget till elberedskapslag. Möjlighet bör också finnas att undanta förändringar som har mindre betydelse från anmälningsskyldigheten.

Också viktigare förändringar i elföretagens verksamhet i övrigt bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Det bör ankomma på elberedskapsmyndigheten att precisera vilka verksamhetsförändringar som skall anmälas. Vi föreslår att bestämmelser om anmälningsskyldighet också i dessa fall tas in i elberedskapslagen.

Grundprincipen bör vara att elföretagen beviljas ersättning för beredskapsåtgärder som syftar till att säkra elförsörjningen vid höjd beredskap. I vårt första betänkande har vi föreslagit att vissa undantag görs från rätten till ersättning. Dessa gäller bl.a. åtgärder som omfattas av lagen om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m. fl. att delta i totalförsvarsplaneringen och beredskapskostnader som får anses vara ringa. Rätten till ersättning bör även omfatta de beredskapsåtgärder som elberedskapsmyndigheten förutsätts vidta i sin egen verksamhet. Också kostnaderna för den tillsynsverksamhet som elberedskapsmyndigheten skall bedriva bör täckas med avgiftsmedel.

Avgiftssystemets utformning behandlades utförligt i vårt första betänkande (SOU 1996:78, s. 53 - 59). I linje med vad vi då föreslog bör i elberedskapslagen tas in bestämmelser om att nätkoncessionsinnehavare skall vara skyldiga att betala elberedskapsavgift, att avgiften skall utgå i proportion till antalet anslutna högspännings- och lågspänningsabonnemang och att en högre avgift får tas ut för högspänningsabonnemang än för lågspänningsabonnemang. Regeringen bör meddela närmare bestämmelser om elberedskapsavgiften i den förordning som reglerar övriga avgifter inom elområdet.

Några särskilda straffbestämmelser bör inte tas in i elberedskapslagen. Det borde vara tillräckligt med de konsekvenser som blir följden om en anläggning uppförs eller ändras utan att detta har anmälts till elberedskapsmyndigheten. Elberedskapsmyndigheten har också möjlighet att utfärda vite som stöd för de förelägganden och förbud som utfärdas.

Lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. är även tillämplig på rörledningar för transport av råolja, naturgas och produkter av råolja eller naturgas. Behovet av skyddsåtgärder för sådana anläggningar bör enligt vår mening kunna tillgodoses i samband med utformningen av villkor för koncession för rörledningar av detta slag. Koncession krävs enligt lagen (1978:160) om vissa rörledningar.

Elberedskapslagens innehåll och disposition

Bestämmelserna i elberedskapslagen bör sammanföras i några huvudområden. Dessa bör vara:

Tillämpningsområde och definitioner

Här preciseras lagens tillämpningsområde. Vidare anges innebörden av vissa begrepp som är centrala för lagens tillämpning (beredskapsåtgärder, höjd beredskap, elektrisk anläggning m. fl.). Tillämpningsområdet bör - med ett undantag - överensstämma med det tillämpningsområde som har föreslagits för den nya ellagen. Detta innebär att alla som är verksamma inom elförsörjningen kommer att åläggas att genomföra beredskapsåtgärder - om detta behövs. Det närmare innehållet i dessa åtgärder bör regleras i en förordning eller - efter bemyndigande av regeringen - i föreskrifter som meddelas av elberedskapsmyndigheten.

Skyldighet att vidta beredskapsåtgärder

Här preciseras elföretagens skyldighet att vidta beredskapsåtgärder och att underkasta sig de föreskrifter som elberedskapsmyndigheten meddelar för beredskapsåtgärderna. Däremot finns inga bestämmelser om att elföretagens och övriga berördas skyldighet att upprätthålla verksamheten vid höjd beredskap. Som

nämnts är det tillräckligt med den reglering som finns i den generella beredskapslagstiftningen. Det viktiga är att beredskapsförberedelser har genomförts. Om detta har gjorts kan förfo-gandelagen (1978:262) tillämpas om ett företag skulle välja att lägga ned verksamheten vid ett krigsutbrott.

Skyldighet att anmäla planerade förändringar av elektriska anläggningar och av viss verksamhet vid elföretagen

Här bör tas in bestämmelser om anmälningsskyldighet vid förändringar i elektriska anläggningar och för viss verksamhet som bedrivs av elföretagen. Syftet med bestämmelsen är att elberedskapsmyndigheten skall få reda på planerade förändringar i sådan tid att behovet av beredskapsåtgärder kan prövas och ett beslut fattas om vilka kompletteringar som anläggningsägaren eller den som driver verksamheten skall genomföra. Elberedskapsmyndigheten bör ha möjlighet att begränsa anmälningsskyldigheten till viktigare anläggningar, t. ex. produktionsanläggningar av viss storlek, transformatorstationer och andra överföringsanläggningar i de delar av nätet som har störst betydelse för att tillgodose prioriterade behov, större driftcentraler och kommunikationsanläggningar, etc. Beträffande verksamhetsförändringar föreslås anmälningsskyldigheten redan i lagen begränsas till att avse förändringar som har väsentlig betydelse för elförsörjningen.

Tillsyn över beredskapsverksamheten

Här finns olika bestämmelser om den tillsyn av efterlevnaden av lagen som elberedskapsmyndigheten förutsätts utöva. Avsnittet innehåller också bestämmelser om rätt för elberedskapsmyndigheten att meddela förelägganden och förbud. Myndighetens förelägganden och förbud bör kunna förenas med vite. Dessutom finns bestämmelser om att elberedskapsmyndigheten i egenskap av tillsynsmyndighet har rätt att få de upplysningar

från företag och andra som krävs för att tillsynsuppgiften skall kunna fullgöras.

Ersättning för beredskapsåtgärder samt avgifter för finansiering av beredskaps- och tillsynsåtgärder

Här regleras frågor om ersättning och avgifter. Bl.a. anges att rätt till ersättning föreligger för beslutade och genomförda beredskapsåtgärder. Vidare preciseras vilka beredskapsåtgärder som inte berättigar till ersättning enligt lagen samt grunderna för beräkning av elberedskapsavgiften. Ersättningens storlek i det enskilda fallet fastställs av elberedskapsmyndigheten.

5.2 Beredskapslagring av olja och kol för elproduktionsändamål

I vårt första betänkande föreslog vi (SOU 1996:78, sid 54 - 55) att elberedskapsavgiften också skall kunna användas för att finansiera kostnaderna för den beredskapslagring av olja m.m. som sker för att möjliggöra elproduktion vid höjd beredskap. Det rör sig bl.a. om beredskapslagring som syftar till att möjliggöra drift av gasturbiner och oljekondensverk under dessa förhållanden.

Motivet för vårt förslag är att snedvridningseffekter mellan olika typer av elproduktionsanläggningar kan uppstå om ersättning inte kan erhållas för beredskapslagring som avser elproduktionsändamål. Kostnaden för denna beredskapslagring är betydande. Det finns därför risk för att viss reservkapacitet avvecklas om inte ersättning utgår. Detta vore enligt vår uppfattning olyckligt från beredskapssynpunkt.

Mot denna bakgrund föreslår vi att lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol med tillhörande förordning ändras på ett sådant sätt att beredskapslagring av bränslen för elproduk-

tionsändamål undantas från lagen. Det bör ankomma på elberedskapsmyndigheten att bedöma hur mycket bränslen som behöver beredskapslagras för elproduktionsändamål och att bekosta denna lagring med medel som täcks av elberedskapsavgiften.

Vårt förslag berör i första hand lagringen av bränslen vid gasturbiner, oljekondensverk och kraftvärmeverk. Den sistnämnda typen av anläggningar producerar såväl el som värme. Förslaget innebär att den del av bränslelagringen som avser elproduktionsändamål undantas från lagen. I samtliga fall måste samråd ske mellan elberedskapsmyndigheten och den myndighet som är tillsynsmyndighet enligt lagen om beredskapslagring av olja och kol (för närvarande NUTEK).

5.3 Förslag

I detta kapitel har föreslagits:

- att** bestämmelser om elberedskapen vid produktion, överföring och handel med el samlas i en elberedskapslag
- att** syftet med bestämmelserna i elberedskapslagen skall vara att tillgodose elförsörjningen i landet vid höjd bereskap eller annars då elförsörjningen än allvarligt hotad
- att** beredskapslagring av bränslen för elproduktionsändamål undantas från lagen om beredskapslagring av olja och kol.

6 Övriga författningsfrågor

6.1 Allmänt

De förslag som presenterats i vårt första betänkande motiverar ändringar i ett antal författningar. Inledningsvis har föreslagits en ny lag om elberedskapsåtgärder - en elberedskapslag. Genom den lagen upphävs lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. Vidare har lagts fram förslag om ändringar i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol, lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål och lagen (1994:1720) om civilt försvar.

I det följande förtecknas ytterligare författningar som berörs av våra förslag. Härutöver behöver ändringar göras i ett antal författningar som utfärdats av de förvaltningsmyndigheter som har uppgifter på elberedskapsområdet. Dessa författningar behandlas emellertid inte här.

I vårt första betänkande föreslog vi att det regelverk som styr genomförandet av en energiransonering bör ses över då bestämmelserna inom detta område är föråldrade (SOU 1996:78 s. 63). Vi vill i detta sammanhang på nytt understryka behovet av en sådan översyn.

6.2 Ellagstiftningsutredningens förslag till ellag

I våra överväganden med förslag till elberedskapslag har vi utgått från att det förslag till ellag som presenterats i Ellagstiftningsutredningens slutbetänkande *Ny ellag* (SOU 1995:108) leder till lagstiftning. Någon ändring föreslås därför inte i lagen (1902:71 s.1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar. Samtidigt har framhållits att en ny ellag inte är en förutsättning för att vårt förslag till elberedskapslag skall kunna

sättas i kraft. Vad som däremot bör göras oavsett vilken grundläggande lagstiftning på elområdet som gäller är att det i den aktuella lagen bör tas in en hänvisning till elberedskapslagen. På så sätt tydliggörs sambandet mellan lagarna och det görs klart att det i annan lagstiftning finns särskilda bestämmelser om skyldighet att vidta beredskapsåtgärder för den som driver verksamhet avseende produktion av el, överföring av el eller handel med el.

Som också påpekats i det tidigare är ett annat alternativ att ta in bestämmelserna om elberedskap i ellagen. Möjligheterna att på det sättet samordna en del av regleringen på elområdet bör lämpligen prövas i samband med beredningen av Ellagstiftningsutredningens förslag till ellag och vårt förslag till elberedskapslag.

6.3 Instruktioner för vissa myndigheter

Förordningen (1988:520) med instruktion för Elförsörjningsnämnden

I vårt tidigare betänkande (SOU 1996:78 s. 39) har föreslagits att Elförsörjningsnämnden avvecklas. Med hänsyn härtill bör förordningen (1988:520) med instruktion för Elförsörjningsnämnden upphävas.

Elförsörjningsnämndens uppgifter enligt förordningen bör tas över av Svenska kraftnät. Denna myndighets uppgifter i egenkap av delfunktionsansvarig myndighet för elförsörjningen bör regleras i förordningen (1991:2013) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät.

Förordningen (1988:1041) med instruktion för Totalförsvarets chefsnämnd

Enligt 3 § förordningen (1988:1041) med instruktion för Totalförsvarets chefsnämnd är ordföranden i Elförsörjningsnämnden ledamot i chefsnämnden. Med hänsyn till förslaget att avveckla Elförsörjningsnämnden och den föreslagna ändrade ansvarsfördelningen bör generaldirektören i Svenska kraftnät ingå i chefsnämnden.

Förordningen (1988:1121) med instruktion för civilbefälhavare

I förordningen (1988:1121) med instruktion för civilbefälhavare regleras civilbefälhavarnas ansvar och uppgifter m.m. Förordningen bör ändras med anledning av de förslag som lagts fram i vårt tidigare betänkande (SOU 1996:78 s. 47 - 48). I 7 § förordningen bör tilläggas att civilbefälhavaren inom elförsörjningen skall ägna särskild uppmärksamhet åt att ange områden och verksamheter som skall prioriteras såvitt avser leverans av elkraft.

Förordningen (1990:1510) med länsstyrelseinstruktion

Som föreslagits i vårt första betänkande bör länsstyrelsernas uppgift inom elförsörjningen vid höjd beredskap vara att utarbeta underlag för civilbefälhavarnas prioriteringar av behovet av elkraft. Bestämmelser härom bör lämpligen tas in i 56 § förordningen (1990:1510) med länsstyrelseinstruktion, jfr. förordningen (1988:1121) med instruktion för civilbefälhavare.

Förordningen (1991:810) med instruktion för Närings- och teknikutvecklingsverket

NUTEK:s roll som ansvarig myndighet för funktionen Energiförsörjning framgår av 10 - 12 §§ förordningen (1991:810) med instruktion för Närings- och teknikutvecklingsverket.

Förordningen bör ändras med anledning av de förslag som vi tidigare redovisat om att delfunktionsansvaret för elförsörjningen bör läggas på Svenska kraftnät (SOU 1996:78 s. 37 - 38).

I 10 § första stycket förordningen bör uttryckligt föreskrivas att NUTEK skall samråda med Svenska kraftnät för att säkerställa totalförsvarets krav avseende energiförsörjning.

Vidare kan det övervägas om det i denna förordning bör anges att ansvaret för beredskapsplanering inom delfunktionen Elkraft skall ligga på Svenska kraftnät. I så fall bör i förordningen sägas även att det är Svenska kraftnät som har ansvaret för att vid höjd beredskap leda och samordna elförsörjningens resurser.

Ändringar i förordningen bör vidtas även såvitt avser nuvarande reglering rörande Krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar. Således bör 28 § ändras och 38 - 45 §§ upphävas.

Förordningen (1991:2013) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät

Förordningen (1991:2013) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät bör ändras i enlighet med de förslag till ändrade uppgifter m.m. för Svenska kraftnät som vi har redovisat i vårt tidigare betänkande. Av förordningen bör vidare framgå att Svenska kraftnät är elberedskapsmyndighet enligt elberedskapslagen.

Svenska kraftnäts ansvar som delfunktionsansvarig myndighet på energiområdet bör regleras i förordningen. Således bör anges att ansvaret för beredskapsplanering inom delfunktionen Elkraft skall ligga på Svenska kraftnät, jfr. 2 § förordningen. Det bör också framgå av förordningen att Svenska kraftnät har ansvaret för att vid höjd beredskap leda och samordna elförsörjningens resurser.

Som föreslagits i vårt tidigare betänkande bör ett beredskapsråd knytas till Svenska kraftnät. Beredskapsrådet skall ha en rådgivande funktion. Rådet bör höras innan beslut tas i frågor om beredskapsåtgärder som är av större betydelse. Syftet med denna ordning är att ge berörda intressenter insyn i och möjligheter att påverka beredskapsplaneringen och utformningen av de beredskapsåtgärder som vidtas inom delfunktionen Elkraft. I beredskapsrådet bör ingå experter på beredskapsfrågor och elförsörjning. Företrädare för Försvarmakten, ÖCB, NUTEK och elindustrin bör ingå i rådet.

Beredskapsrådets funktion och sammansättning m.m. bör regleras i förordningen med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät. Bland annat bör anges att andra ledamöter i delegationen än generaldirektören utses av regeringen för en bestämd tid. Det bör också framgå vilka ärenden om beredskapsåtgärder som skall tas upp i rådet, dvs. frågor om beredskapsåtgärder som är av större betydelse. Beredskapsrådet bör emellertid höras i varje fråga om beredskapsåtgärder och ersättning för sådana som rör Svenska kraftnät med det undantaget att brådskande ärenden bör få avgöras utan att rådet hörs. Om ett ärende avgjorts utan att beredskapsrådet hörts, bör det anmälas på rådets nästkommande sammanträde.

6.4 Bestämmelser om vissa avgifter inom elområdet

Förordningen (1995:1296) om elsäkerhetsavgift och nätövervakningsavgift innehåller bestämmelser om avgifter avsedda att finansiera statlig elsäkerhetsverksamhet (elsäkerhetsavgift) och verksamheten vid nätmyndigheten (nätövervakningsavgift).

Som anförts i vårt första betänkande (SOU 1996:78 s. 63) bör förordningen kompletteras med bestämmelser om den elberedskapsavgift som skall betalas enligt förslaget till elberedskapslag.

Avgiftens konstruktion som nätägaravgift och närmare utformning i övrigt har behandlats i vårt första betänkande (SOU 1996:78 s. 56 - 59). Vissa i sammanhanget centrala begrepp har definieras i betänkandet *Ny ellag* SOU 1995:108 (s. 205 - 207).

I samband med ändringarna i förordningen bör övervägas om den i stället bör rubriceras förordning om vissa avgifter på elområdet.

6.5 Ändringar av vissa övriga författningar

Förordningen (1982:551) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m.

Förordningen (1982:551) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. ansluter till lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. Liksom lagen bör förordningen, som innehåller bestämmelser om Krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar, upphävas när elberedskapslagen sätts i kraft.

Som föreslagits i vårt första betänkande bör Krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar avvecklas (SOU 1996:78 s. 39).

I en ny förordning - en elberedskapsförordning - bör tas in bestämmelser om ansvarig myndighet på elberedskapsområdet och ges de normgivningsbemyndiganden m.m. som behövs för elberedskapslagens tillämpning. Som tidigare nämnts har vi föreslagit att Svenska kraftnät skall vara elberedskapsmyndighet.

Totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12)

I 24 § totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12) föreskrivs att NUTEK skall se till att kärnkraftverkens reaktorbyggnader märks ut med det internationella kännetecknet för anläggningar innehållande farliga krafter. Den uppgiften bör tas över av Svenska kraftnät och förordningen ändras i enlighet härmed.

Förordningen (1990:1334) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.

Förordningen (1990:1334) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. innehåller bestämmelser om verkställigheten av lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.

I 3 § förordningen sägs att länsstyrelsen innan ett beslut fattas om att egendom, till vilken staten har äganderätt eller nyttjanderätt, skall vara skyddsobjekt skall ge den myndighet som disponerar egendomen tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan att beslutet onödigt fördröjs. I ärenden rörande egendom som disponeras både av myndigheter som bedriver militär verksamhet och myndigheter som bedriver civil verksamhet föreskrivs att Försvarsmakten skall höras.

I paragrafen bör göras ett tillägg innebärande att samråd med Svenska kraftnät skall ske i ärenden rörande elektriska anläggningar.

Beredskapsförordningen (1993:242)

Beredskapsförordningen (1993:242) innehåller bestämmelser om bl.a. indelning av myndigheters funktionsansvar inom olika samhällssektorer, se 14 - 16 §§. I bilagan till förordningen förtecknas berörd funktion, ansvarig myndighet och i förekommande fall övriga myndigheter med uppgifter inom funktionen.

Bilagan till förordningen bör ändras så till vida att Elförsörjningsnämnden och Statens strålskyddsinstitut inte skall kvarstå som övriga myndigheter med uppgifter inom funktionen (SOU 1996:78 s. 39).

Förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt

I 4 kap. 5 § förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt finns bestämmelser om skyldigheten att lämna uppgifter på begäran av vissa angivna myndigheter. En sådan skyldighet bör finnas även på begäran av Svenska kraftnät.

Förordningen (1995:971) om beredskapslagring av olja och kol

I det tidigare har föreslagits vissa ändringar i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol (avsnitt 5.2). I konsekvens härmed bör även förordningen (1995:971) om beredskapslagring av olja och kol ändras. Tillsynsmyndighetens, dvs. NUTEK:s, befogenhet i 3 § att besluta om lagringskyldighet bör således inte längre avse kraftvärmeverk avseende dessas

elproduktion och inte heller gasturbinanläggningar eller oljekondensverk.

6.6 Förslag

I detta kapitel har föreslagits:

- att** en hänvisning till den av oss föreslagna elberedskapslagen införs i ellagen
- att** Elförsörjningsnämndens instruktion upphävs
- att** instruktionerna för Totalförsvarets chefsnämnd, civilbefälhavarna, länsstyrelserna, Närings- och teknikutvecklingsverket samt Affärsverket svenska kraftnät ändras
- att** förordningen om elsäkerhetsavgift och nätövervakningsavgift kompletteras med bestämmelser om den elberedskapsavgift som vi har föreslagit
- att** vissa övriga förordningar inom beredskapsområdet ändras.

7 Författningskommentarer

7.1 Elberedskapslagen

Den föreslagna regleringen innehåller bestämmelser om beredskapen på elområdet och syftar till att tillgodose elförsörjningen i riket vid höjd beredskap eller då elförsörjningen annars är allvarligt hotad. De bestämmelser om elberedskapen som behövs har tagits in i en ny lag - en elberedskapslag.

Ett alternativ som övervägts och som bör prövas vidare i samband med beredningen av detta förslag är att arbeta in bestämmelserna om elberedskap i det förslag till ellag som Ellagstiftningsutredningen presenterat i betänkandet *Ny ellag* (SOU 1995:108). Beredningen av detta förslag pågår för närvarande inom regeringskansliet. I detta skede har vi emellertid valt att samla bestämmelserna om elberedskap i en särskild lag. Härigenom görs det tydligt vilka föreskrifter som det finns behov av för att trygga elförsörjningen. Ett motiv för tydlighet i nämnda hänseende är bl.a. den förändrade situationen på elmarknaden med nya aktörer, ökad konkurrens och ett ökat inslag av utländskt ägande.

Den nya marknadssituationen har vidare ansetts motivera att även regleringen i sig görs tydlig främst i fråga om vilka uppgifter och befogenheter den på elberedskapsområdet ansvariga myndigheten har.

Den nya lagen ersätter lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m.

Inledande bestämmelser

1 §

I paragrafen anges lagens innehåll och syfte. Bestämningen i *första stycket* i fråga om innehållet i lagen utgår från den som används i Ellagstiftningsutredningens förslag till ellag (SOU 1995:108). Att som i nämnda lagförslag med tillägget "m.m." särskilt peka ut verksamheten vid kommunala elföretag har inte ansetts nödvändigt i förevarande lag. Någon skillnad i sak i detta hänseende är emellertid inte avsedd.

Som bestämmelser om elberedskap anses föreskrifter om de förberedelser av olika slag som görs i fred i syfte att trygga elförsörjningen vid bl.a. höjd beredskap. Särskild betydelse har då de elektriska anläggningarna och funktionen hos dessa. Men även verksamheten i övrigt på elområdet såvitt avser produktion och överföring av el samt handel med el har inte sällan väsentlig betydelse för elförsörjningen.

Hur den faktiska verksamheten vid produktion och överföring av el och vid handel med el samt användningen av el vid bl.a. höjd beredskap skall styras är inte frågor som bestämmelserna i förevarande lag reglerar. Termen användning finns därför inte med när det anges vad lagen innehåller. En annan sak är att beredskapsåtgärder av olika slag indirekt kan få betydelse för verksamheten på elområdet och på användningen av el. I fråga om den direkta styrningen av verksamheterna och användningen vid höjd beredskap och andra situationer då elförsörjningen är allvarligt hotad finns bestämmelser i bl.a. ransoneringslagen (1978:268), jfr. även 8 kap. 2 § förslaget till ellag (SOU 1995:108) samt 2 a § förslaget till lag om ändring i lagen (1994:618) om handel med el, m.m. (SOU 1996:49 s. 201, 214 215 och 245).

Andra stycket anger regleringens syfte och gränserna för dess tillämpningsområde. Bestämmelserna i lagen syftar till att elförsörjningen i Sverige skall kunna tillgodoses i situationer när denna är allvarligt hotad. De beslut som fattas med stöd av lagen måste alltid kunna återföras till syftesbestämmelsen.

Med elförsörjningen i landet avses inte enbart landet som helhet utan även elförsörjningen inom en viss ort eller ett visst område.

Som anges uttryckligt i paragrafen är elförsörjningen allvarligt hotad vid höjd beredskap, dvs. när höjd beredskap beslutats enligt lagen (1992:1403) om höjd beredskap, se kommentarerna till 3 § andra stycket.

Som andra allvarliga hot mot elförsörjningen kan anses bl.a. terrorism, dvs. brott som innebär användning av våld, hot eller tvång för politiska syften även om brotten inte hotar rikets säkerhet, omfattande sabotage eller skadegörelse, bojkotter och ekonomiska sanktioner, större naturkatastrofer, omfattande bränder, extrem torka och andra extrema väderförhållanden samt stora tekniska störningar i delar av elförsörjningssystemet oavsett anledningen till störningarna, jfr ransoneringslagen (1978:268).

Till en del är de beredskapsåtgärder i form av fysiskt skydd och planering m.m. som inriktas på förhållandena vid höjd beredskap tillräckliga för att trygga elförsörjningen även under fredstida kriser, alltså då elförsörjningen annars är allvarligt hotad. Av naturliga skäl skiljer sig emellertid i väsentliga hänseenden det krigstida scenariot med luftanfall mot centrala anläggningar från det skyddsbehov som motiveras av exempelvis bojkotter, ekonomiska sanktioner, extrema väderförhållanden eller större tekniska missöden. Effekter av krigshandlingar bedöms uppkomma i de högre spänningssystemen medan störningarna i fred, t.ex. på grund av extrema väderförhållanden, regelmässigt drabbar lägre spänningssystem. Ytterligare skillnader i skydds-

behovet har sin grund i att det anläggningsskydd som vidtas för krigssituationer leder till att sabotage och skadegörelse i fred riktas mot andra enheter i elförsörjningssystemen.

Också den beredskapsplanering som inriktas på förhållandena vid höjd beredskap skiljer sig från den planläggning och de övriga förberedelser som tar sikte på fredskriser. Den krigstida regleringen av elförbrukningen avser i första rummet effekt-ransonering, dvs. bortkoppling av abonnenter i syfte att fördela momentant disponibel elkraft enligt civilbefälhavarnas prioriteringar. Den fredstida regleringen avser däremot främst ransonering av elkraft, dvs. långsiktiga regleringsåtgärder i syfte att på ett så likabehandlande sätt som möjligt minska användningen av el under en viss period. Beredskapsplaneringen för sistnämnda fredstida störningar ryms inte inom den planläggning som sker inriktad på förhållandena vid höjd beredskap.

2 §

Regleringen i förevarande lag tar sikte på bl.a. fysiska åtgärder som hänför sig till byggnadskonstruktioner och utrustning som tillhör elektriska anläggningar. Den avser emellertid inte åtgärder som gäller anordnande av bevakning eller av verkskydd. I dessa frågor hänvisas därför till den särskilda lagstiftning som finns om skydd för samhällsviktiga anläggningar samt de särskilda bestämmelserna om verkskydd.

Definitioner

3 §

I *första stycket* anges vad som menas med beredskapsåtgärder. I princip är varje åtgärd som beslutas i enlighet med lagens syfte

att tillgodose elförsörjningen i riket vid höjd beredskap eller då elförsörjningen annars är allvarligt hotad en beredskapsåtgärd.

Bland olika åtgärder kan nämnas fysiska skyddsåtgärder vid elektriska anläggningar, t.ex. en anläggnings placering, val av byggnadsmaterial, dimensionering av grund, väggar och tak, inhägnad och larm, anskaffande och lagring av reservdelar, komplettering med systemtekniska delar, utbildning av reparationspersonal, utbildning och övning av egen och krigsplacerad personal, krigsplanläggning av driften vid en elektrisk anläggning samt krigsplanläggning av annan verksamhet som omfattas av lagens bestämmelser.

För mindre elektriska anläggningar torde det inte annat än i undantagsfall vara befogat med åtgärder avseende s.k. fortifikatoriskt skydd, medan detta kan komma i fråga vid större anläggningar som i krig kan väntas bli utsatta för stridshandlingar. Även mindre anläggningar kan emellertid spela en stor roll för elsystemet varför tekniska kompletteringar leder till ökad leveranssäkerhet. Framhållas bör att det vid elektriska anläggningar är så att många åtgärder som avser att förstärka grundkonstruktionen och öka motståndskraften mot brand och sprängskador svårligen och endast till stora kostnader kan vidtas sedan anläggningen väl uppförts. Det är därför angeläget att frågan om beredskapsåtgärder prövas redan på ett inledande stadium, se 8 § och kommentarerna till denna paragraf.

Åtgärder för att öka produktions- och överföringssystemens ut hållighet under höjd beredskap eller därmed jämförbara förhållanden genomförs i dag inte enbart i form av traditionella skyddsåtgärder mot brand- och sprängverkan. Exempelvis är det en strävan att förbättra möjligheterna att starta och driva separata delsystem i händelse av att storkraftnätet skulle sättas ur funktion. Åtgärder som här kommer i fråga omfattar bl.a.

- tekniska förstärkningsåtgärder i kontroll- och fjärrstyrningssystem,

- förberedelser vid produktionsanläggningar för dödnätsstart, husturbindrift och drift av separata delsystem (vilket kräver installation av frekvensregleringsutrustning, dieselaggregat, komplettering av regionala och lokala nät, komplettering av driftövervakningsutrustning samt manualer, utbildning och övning för drift under höjd beredskap och andra förhållanden då elförsörjningen är utsatt för störningar),
- åtgärder i ledningsnät för säkrare matning,
- anskaffning av reservkomponenter till vissa produktions- och distributionsanläggningar samt
- installation av styr- och reglerteknik för målinriktade leveranser.

Andra exempel på beredskapsåtgärder som kan nämnas är beredskapslagring av olja och kol för elproduktion, jfr lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.

Mängden beredskapsåtgärder som kan aktualiseras är stor och kan förväntas variera över tiden. Att ytterligare precisera eller exemplifiera förekommande beredskapsåtgärder är därför mindre lämpligt, se vidare 5 § och kommentarerna till denna paragraf.

Vilka åtgärder som i det enskilda fallet skall genomföras vid en anläggning eller i en verksamhet kommer det an på elberedskapsmyndigheten att besluta om, se 4 och 5 §§. Avgörande är då bl.a. förhållandena vid den aktuella anläggningen, anläggningens placering och roll i elsystemet samt anläggningens betydelse för användarna. Myndigheten skall härvid skaffa sig det underlag som behövs för att kunna göra en riktig bedömning. Att inte alla kostnader för beredskapsåtgärder som skall vidtas ersätts framgår av 11 §.

I syfte att åstadkomma tydlighet anges i *andra stycket* att innebörden av vissa uttryck i förevarande lag har samma betydelse som i annan lagstiftning. Enligt 1 § lagen (1992:1403) om höjd beredskap är höjd beredskap antingen skärpt beredskap eller

högsta beredskap. Om Sverige är i krigsfara råder högsta beredskap. Om Sverige är i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara kan det råda skärpt eller högsta beredskap. Beslut här om fattas av regeringen. I fråga om vad som avses med elektrisk anläggning och handel med el hänvisas till SOU 1995:108 s. 167 - 169 resp. s. 72 och 199 - 200, jfr. beträffande handel med el förslaget till lag om elhandel (SOU 1996:49 s. 182 - 183).

Beslutande myndighet

4 §

Paragrafen anger den enligt lagen på elberedskapsområdet beslutande myndigheten - i lagen kallad elberedskapsmyndigheten. Det ankommer på regeringen att ta ställning till vilken myndighet som skall vara elberedskapsmyndighet.

Vilka specifika uppgifter som myndigheten har i egenskap av elberedskapsmyndighet framgår av lagen i övrigt. Ytterligare preciserade uppgifter kan tillkomma på grundval av föreskrifter som meddelas av regeringen.

Elberedskapsmyndighetens beslut skall kunna återföras till lagens syfte att tillgodose elförsörjningen i riket vid höjd beredskap eller då elförsörjningen annars är allvarligt hotad.

I fred och i övrigt under förhållanden då elförsörjningen inte är allvarligt hotad har myndigheten att besluta om beredskapsåtgärder, finansieringen av dessa, utöva tillsyn, etc. Det är emellertid inte elberedskapsmyndighetens uppgift att bestämma om prioriteringen mellan olika behov av el vare sig vid höjd beredskap eller då elförsörjningen annars är allvarligt hotad. Vid höjd

beredskap görs sådana prioriteringar av regeringen eller av de myndigheter under regeringen som har att svara för ledning och samordning av totalförsvarets verksamhet. Motsvarande gäller i andra fall då elförsörjningen är allvarligt hotad och ransoneringslagen (1978:268) satts i kraft.

Beredskapsåtgärder

Skyldighet att vidta beredskapsåtgärder

5 §

I första stycket regleras den grundläggande skyldigheten i fråga om fredstida åtgärder för dem som omfattas av lagens bestämmelser. Beredskapsåtgärder skall vidtas i verksamhet avseende produktion och överföring av el samt handel med el. Skyldigheten att vidta åtgärder vilar på den som driver den verksamhet som är aktuell, dvs. ägaren eller i förekommande fall nyttjanderättshavaren.

Att i lag ange vilka beredskapsåtgärder som skall genomföras i olika fall låter sig inte göras. Mängden förekommande beredskapsåtgärder som kan bli aktuella att vidta är stor. Det är också så att formerna för beredskapsåtgärder varierar över tiden med vad som för närvarande kan betecknas som en övergång från ett objektsorienterat till ett systemorienterat synsätt. Självfallet har den tekniska utvecklingen stor betydelse. Ändrade synsätt och nya tekniker gör att det i dag inte kan förutses vad som i framtiden krävs för en tillräcklig elberedskap. Den ständigt pågående utvecklingen gör det därför mindre lämpligt att i lagtexten låsa fast eller ens exemplifiera vilka specifika beredskapsåtgärder som kan bli aktuella i olika fall.

De beredskapsåtgärder som beslutas skall givetvis kunna återföras till lagens syfte. Det innebär att beredskapsåtgärderna skall

vara inriktade på att tillgodose elförsörjningen dels vid höjd beredskap, dels under andra förhållanden då elförsörjningen är allvarligt hotad (se 6 §).

Beslut om beredskapsåtgärder i enskilda fall fattas av elberedskapsmyndigheten. Det är således elberedskapsmyndigheten som i första instans avgör både vad som för ett visst företag skall betecknas som en beredskapsåtgärd och omfattningen av de beredskapsåtgärder som företaget har att vidta. Elberedskapsmyndigheten beslutar också om kostnadsersättning med anledning av vidtagna beredskapsåtgärder, se 11 §.

Självfallet är det av yttersta vikt att alla behövliga beredskapsåtgärder vidtas för att trygga elförsörjningen vid *höjd beredskap*. Det är ett av skälen för att det utgår ersättning för de kostnader som det för med sig att genomföra åtgärderna. För att framhålla sambandet mellan skyldigheten att vidta beredskapsåtgärder och rätten till kostnadsersättning har i *andra stycket* tagits in en upplysning om ersättningsbestämmelserna i 11 §. Samtidigt bör påpekas att en beredskapsåtgärd skall vidtas endast om den skyddar mot det allvarliga hot mot elförsörjningen som kan förväntas i situationer då höjd beredskap råder. I det sammanhanget är det av betydelse bl.a. hur väsentlig en anläggning eller verksamhet är för elförsörjningen. Det ligger vidare i sakens natur att beredskapsåtgärderna inte får förfela sitt syfte genom att hindra en verksamhets funktion i elförsörjningssystemet.

6 §

I fråga om beredskapsåtgärder inriktade på *fredstida kriser* av skilda slag, dvs. då elförsörjningen annars är allvarligt hotad (se 1 §), utgår inte någon kostnadsersättning. Beträffande sådana förhållanden kan konstateras att varje tänkbart hot mot elförsörjningssystemet i dess olika delar inte motiverar en kompromisslös skyldighet att vidta beredskapsåtgärder. Redan att det

skall vara fråga om ett hot mot elförsörjningen som är allvarligt innebär en inskränkning av området för de beredskapsåtgärder som elberedskapsmyndigheten kan lägga på företagen att vidta. Genom förevarande paragraf markeras ytterligare att nyttan av en beredskapsåtgärd för framtida kriser nog måste vägas mot de kostnader och övriga olägenheter som åtgärden för med sig för det företag som skall vidta den. De kostnader som läggs på den som driver den aktuella verksamheten måste stå i rimlig proportion till de fördelar från beredskapssynpunkt som vinnas om beredskapsåtgärderna genomförs. Beredskapsåtgärderna får således inte vara mer ingripande för den enskilde än vad som är skäligt att kräva med hänsyn till en anläggnings eller verksamhets ekonomiska förutsättningar och betydelse för elförsörjningen.

7 §

I paragrafen anges uttryckligt att regeringen eller efter regeringens bemyndigande elberedskapsmyndigheten får meddela föreskrifter om beredskapsåtgärder. Genom generella men preciserade föreskrifter som har sin grund i lagens syfte och i övrigt vad som sägs i förevarande paragraf kan en god förutsebarhet skapas i fråga om skyldigheterna i beredskapshänseende för den som driver verksamhet som omfattas av lagens bestämmelser eller som avser att starta sådan verksamhet.

Anmälningsskyldighet

8 §

Första stycket innehåller föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om fysiska förändringar av elektriska anläggning.

Innebörden av att en elektrisk anläggning omfattas av denna skyldighet är att de krav på beredskapsåtgärder som beredskapsmyndigheten beslutar måste iakttas. Ytterst är det den som driver en elektrisk anläggning som skall ändras eller som avser att uppföra en elektrisk anläggning som har ansvaret för att en anmälan görs, dvs. ägaren eller i förekommande fall nyttjanderätts-havaren.

Särskilt vid större anläggningar är det så att åtgärder som avser att exempelvis förstärka grundkonstruktionen och öka motståndskraften mot brand och sprängskador svårligen och endast till stora kostnader kan genomföras sedan anläggningen uppförts. Det är därför angeläget att det på ett tidigt stadium prövas vilka beredskapsåtgärder som behövs. Förutsättningar härför finns om anmälningsskyldigheten iakttas. Som anges i regleringen får den aktuella byggnadsåtgärden inte vidtas förrän elberedskapsmyndigheten prövat vilka beredskapsåtgärder som skall genomföras. Uppförandet av en anläggning eller ett ändringsarbete får således inte påbörjas före myndighetens beslut.

Enligt 12 § kan den som utan att anmäla det uppför, bygger om eller på annat sätt ändrar en elektrisk anläggning själv få stå för kostnaderna för nödvändiga beredskapsåtgärder.

De förändringar som skall anmälas skall givetvis ha sådan betydelse för beredskapen att anmälningen tjänar något syfte. I *andra stycket* ges elberedskapsmyndigheten därför utrymme att medge undantag från anmälningsskyldigheten. Härigenom skapas möjligheter för elberedskapsmyndigheten att från området för anmälningsplikt undanta vissa anläggningstyper liksom mindre ändringar eller ändringar som av annat skäl inte bedöms påverka elberedskapen. Det kan exempelvis vara fråga om anläggningar eller ändringar i anläggningar som endast har lokal betydelse eller som inte berör abonnenter med beredskapsuppgifter och som därför generellt kan undantas från anmälningsskyldigheten. Påpekas bör emellertid att även mindre kraft-

anläggningar kan ha ett särskilt beredskapsvärde dels genom att de försörjer viktiga försvarsanläggningar, dels genom att de kan fungera som s.k. startmotorer för andra kraftstationer.

Innebörden av att undantag från anmälningsskyldigheten medges är att beredskapsåtgärder inte behöver vidtas vid anläggningen.

Bestämmelserna i paragrafen är avsedda att kompletteras med verkställighetsföreskrifter. Efter bemyndigande av regeringen kan elberedskapsmyndigheten meddela sådana föreskrifter. Härigenom kan dels generella undantag från anmälningsskyldigheten föreskrivas, dels meddelas föreskrifter om formerna för anmälningar m.m.

Strykas under bör att det blir elberedskapsmyndighetens uppgift att skapa former för ett smidigt fungerande anmälningsförfarande. Exempelvis kan anmälningskyldigheten till stor del komma att fullgöras i samband med den löpande beredskapsplaneringen, vilken förutsätts ske i dialog med företagen på elmarknaden. På så sätt och genom möjligheten till undantag från skyldigheten att göra anmälningar kan det betungande inslaget i denna skyldighet begränsas.

9 §

Genom paragrafen markeras betydelsen av att också andra större förändringar i verksamheten vid en elektrisk anläggning eller i övrigt av produktions- eller överföringsverksamhet eller verksamhet avseende handel med el anmäls. Det gäller både när en verksamhet startas och när en pågående verksamhet förändras eller läggs ned. Det är härvid tillräckligt att den åtgärd som planeras anmäls innan den vidtas. Ett beslut av elberedskapsmyndigheten om nya eller ändrade beredskapsåtgärder behöver inte avvaktas.

Främst är syftet med att dessa förändringar anmäls att elberedskapsmyndigheten skall kunna följa de ändringar på elmarknaden som är av större betydelse från beredskapssynpunkt. Anmälningsskyldigheten enligt förevarande paragraf är därför inskränkt till verksamhetsförändringar som är av väsentlig betydelse för att möta allvarliga hot mot elförsörjningen. Några sanktioner som tar sikte särskilt på om anmälningsskyldigheten i dessa fall inte fullgjorts har för närvarande inte ansetts motiverade. Till stor del kommer anmälningsskyldigheten att kunna fullgöras vid den löpande beredskapsplaneringen och övriga kontakter mellan elberedskapsmyndigheten och elföretagen. En förändring som kan omfattas av anmälningsskyldigheten kan vara exempelvis nedläggning eller överlåtelse eller en väsentlig neddragning eller utvidgning av verksamheter som har en central roll i elförsörjningssystemet.

Anmälningsskyldigheten kommer att gälla bl.a. den som driver dels större elektriska anläggningar, dels mindre kraftanläggningar vilkas beredskapsvärde ändå är stort, se 8 §. Även omfattande verksamhet avseende handel med el kan ha väsentlig betydelse för elförsörjningen inte minst från planeringssynpunkt.

Bestämmelserna i första och andra styckena är avsedda att kompletteras med verkställighetsföreskrifter, jfr 8 §.

10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om giltigheten av en anmälan. Om en åtgärd som anmälts inte påbörjats inom föreskriven tid skall en ny anmälan göras. I så fall gäller således 8 och 9 §§.

Ersättning för beredskapsåtgärder

11 §

Första stycket innehåller huvudregeln om ersättning för kostnader för beredskapsåtgärder som vidtas med stöd av lagen, dvs. beredskapsåtgärder och kostnader för som varit föremål för elberedskapsmyndighetens prövning och beslut.

En första förutsättning för att kostnadsersättning skall betalas ut är att de beredskapsåtgärder som är i fråga är inriktade på de förhållanden som råder vid höjd beredskap. Kostnader för åtgärder som saknar betydelse för verksamheten på elområdet under sådana förhållanden ersätts alltså inte. Rätten till ersättning är härigenom snävare än lagens tillämpningsområde, eftersom en skyldighet finns att även vidta beredskapsåtgärder som tar sikte på vad som kan kallas fredstida kriser, se 1 § andra stycket.

Ibland går det inte att säga att en viss beredskapsåtgärd tjänar sitt syfte enbart i fredstid eller enbart vid höjd beredskap. Åtgärder kan inte sällan ha dubbla funktioner. Beträffande sådana sammansatta beredskapsåtgärder får en proportionering göras mellan fredsnytta av åtgärden och behovet av åtgärden vid höjd beredskap. Proportioneringen får härefter ligga till grund när ställning tas till hur stor del av kostnaderna som skall ersättas. Vidare kan det i vissa fall vara svårt att i förväg ange kostnaderna och därmed ersättningens storlek på annat sätt än att en kostnadsram ges. För att den praktiska hanteringen skall underlättas anges därför att skälig ersättning skall betalas ut för kostnaderna i fråga. Innebörden härav är således inte att den aktuella ersättningen inte skall täcka samtliga kostnader för åtgärder som vidtagits enligt lagens syfte.

I *andra stycket* räknas upp de undantagsfall i vilka ersättning inte betalas ut.

Som framgår av 12 § kan beslut fattas om att bl.a. den som producerar eller överför elektrisk kraft på egen bekostnad skall genomföra annars ersättningsgilla beredskapsåtgärder. Som förutsättning härför gäller att anmälningsskyldigheten i 8 § försumrats. Undantaget i *punkt 1* avser nämnda situation.

Enligt *punkt 2* betalas ersättning inte ut för kostnader för uppgiftslämnande och medverkan vid planeringen av egna uppgifter inom totalförsvaret. Däremot kan - liksom i fråga om andra näringsidkare - i vissa fall ersättning betalas ut enligt 2 § lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen. Enligt den lagen kan ersättning betalas ut till ägare eller innehavare av industriella anläggningar och andra näringsidkare för arbete avseende uppgiftslämnande om personal, lokaler, maskiner och annan utrustning, produktion, förbrukning av energi, råvaror och andra förnödenheter, lagerhållning, inköp, leveranser och annat dylikt som totalförsvarsmyndigheterna behöver för sitt planeringsarbete. Ersättning kan utgå också för medverkan vid planeringen av de egna uppgifterna inom totalförsvaret. För att ersättning skall betalas ut krävs emellertid enligt nämnda lag att arbetet medfört betydande kostnader.

Enligt förevarande lag skall kostnader för företagens egen krigsplanläggning samt utbildnings- och övningsverksamhet inte ersättas, utan får bäras av företagen själva. Om emellertid elberedskapsmyndigheten beslutar om exempelvis särskild övningsverksamhet kan ersättning komma att betalas ut under förutsättning att kostnaderna inte är ringa.

I syfte att förenkla den administrativa hanteringen föreskrivs i *punkt 3* att kostnader som är ringa inte ersätts. Vad som i det enskilda fallet kan anses som ringa är det elberedskapsmyndighetens sak att ta ställning till. I vissa situationer kan kostnaderna anses som ringa i absoluta tal. Det kan också vara så att kostnaderna ställda i relation till den aktuella verksamheten anses

som ringa även om de i sig inte är obetydliga. Givetvis behöver inte de kostnader som i ett fall bedöms som ringa anses som ringa i ett annat.

För att vinna tydlighet föreskrivs i *tredje stycket* att det är elberedskapsmyndigheten som beslutar om ersättning för beredskapsåtgärder.

Bestämmelser om betalning av avgift för finansiering av kostnaderna för beredskapsåtgärder finns i 18 §.

12 §

Som framgår av 11 § skall - med vissa undantag - ersättning betalas ut för kostnader för de beredskapsåtgärder som beslutas av elberedskapsmyndigheten. Rätten till kostnadsersättning kan emellertid gå förlorad om anmälningsskyldigheten i 8 § inte iakttas. Har således en anläggning uppförts eller ändrats utan att föreskriven anmälan gjorts och visar det sig efter prövning att åtgärder enligt lagen borde ha vidtagits kan enligt *första stycket* den som driver anläggningen föreläggas att vidta åtgärderna på egen bekostnad. Detta gäller även om det är föregående innehavare som varit försumlig, vilket innebär att en ny ägare bör kontrollera sådana förhållanden innan ett förvärv görs.

Följs inte ett sådant föreläggande som avses i första stycket ges genom föreskrifterna i *andra stycket* elberedskapsmyndigheten möjlighet att genomföra beslutade beredskapsåtgärder. Den som driver anläggningen eller verksamheten kan då tvingas att stå för kostnaderna och dessutom betala vite om sådant satts ut. Det effektivaste sättet att få åtgärder genomförda torde i regel vara att just sätta ut ett lämpligt avpassat vite.

Bestämmelser som ger elberedskapsmyndigheten befogenhet att låta genomföra beredskapsåtgärder i andra fall finns i 15 §.

Tillsyn

13 och 14 §§

I 13 och 14 §§ finns bestämmelser om tillsyn.

I 14 § föreskrivs en skyldighet för den som innehar en anläggning eller som driver en annan verksamhet som omfattas av lagen att på begäran lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Det kan exempelvis vara fråga om att tillhandahålla ritningar och andra handlingar som behövs för att elberedskapsmyndigheten skall få det underlag som behövs för sitt beslut om vilka åtgärder som skall vidtas. Ett föreläggande att lämna ut handlingar kan förenas med vite, se 15 och 16 §§.

Elberedskapsmyndigheten har också rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder, där verksamhet som omfattas av förevarande lag bedrivs, t.ex. i syfte att besiktiga eller kontrollera en anläggning eller i övrigt vidta åtgärder enligt lagen. Besiktningen eller kontrollen skall ha samband med tillämpningen av lagen och kunna återföras till regleringens syfte. Ett motiv för att kräva tillträde till en anläggning kan vara att undersöka anläggningen i syfte att bedöma vilka åtgärder som bör komma i fråga.

I undantagsfall kan det förekomma att elberedskapsmyndigheten vägras tillträde till en anläggning. I sista hand, liksom i brådskande fall, kan myndigheten - om det är nödvändigt - få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder för tillsynen. Detsamma gäller om medgivande till tillträde till en anläggning inte ges i de fall elberedskapsmyndigheten skall låta genomföra beredskapsåtgärder med stöd av 12 § andra stycket eller 15 § andra stycket.

15 §

Första stycket ger elberedskapsmyndigheten en generell befogenhet att meddela de förelägganden och förbud som i enskilda fall behövs för lagens tillämpning.

I praktiken kommer förelägganden, som ytterst kan förenas med vite, att användas enbart i de fall det inte är möjligt för elberedskapsmyndigheten att lösa sina uppgifter i samförstånd med elföretagen. I fråga om exempelvis det uppgiftslämnande som kan bli aktuellt enligt lagen förutsätts att detta kan ske vid formlösa kontakter mellan elberedskapsmyndigheten och aktörerna på marknaden.

Bestämmelser om vite finns i 16 §.

Föreskrifterna i *andra stycket* gör det möjligt för elberedskapsmyndigheten att genomföra beredskapsåtgärder i de fall exempelvis en anläggningsinnehavare vägrar att utföra dem. Om i behörig ordning ändringar av en anläggning anmälts till elberedskapsmyndigheten skall ersättning betalas ut för de beredskapsåtgärder som elberedskapsmyndigheten låter utföra. Den som förelagts att vidta aktuella åtgärder drabbas således i detta fall endast av att betala vite om sådant förelagts.

I 12 § finns särskilda bestämmelser om elberedskapsmyndighetens möjligheter att vidta åtgärder för annans räkning när anmälningsskyldigheten i 8 § inte iakttagits.

16 §

Alla förelägganden enligt lagen skall kunna förenas med vite. Vite bör således kunna sättas ut även i de fall där den som försummar att vidta beslutade åtgärder riskerar att drabbas av att åtgärderna utförs på egen bekostnad. Om vitet sätts tillräckligt

högt kan detta förmå innehavaren av anläggningen eller verksamheten att själv genomföra åtgärderna, vilket kan vara en snabbare väg att få åtgärder vidtagna än att elberedskapsmyndigheten exempelvis anlitar en särskild entreprenör för byggnadsarbeten.

17 §

En motsvarande bestämmelse om verkan av ändrade förhållanden finns i lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. De skäl som då anfördes och som fortfarande är giltiga var bl.a. att det torde, inte minst med hänsyn till att kraven på en anläggnings luftskydd kunde ändras till följd av nyvunna erfarenheter, vara nödvändigt att det fanns möjlighet att meddela nya eller ändrade föreskrifter.

Avgift

18 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om elberedskapsavgift. Avgiften skall dels finansiera de beredskapsåtgärder som kostnadsersättning skall utgå för, dels täcka kostnaderna för elberedskapsmyndighetens verksamhet enligt lagen.

Den avgiftsskyldiga kretsen har avgränsats till de som innehar nätkoncession enligt det förslag till ellag som för närvarande bereds inom regeringskansliet (SOU 1995:108).

Avgiftens konstruktion som nätägaravgift har behandlats i SOU 1996:78 s. 56 - 57.

Avgiften skall utformas som en fast avgift grundad på antalet abonnenter som är anslutna till den avgiftsskyldiges nät (SOU

1996:78 s. 57 - 59). Avgiften per högspänningsabonnemang skall kunna vara högre än avgiften per lågspänningsabonnemang. Se vidare SOU 1995:108 s. 205 - 207 och SOU 1996:78 s. 57 - 58 i fråga om relationen mellan avgifterna, jfr. förordningen (1995:1296) om elsäkerhetsavgift och nätövervakningsavgift som innehåller föreskrifter om avgifter avsedda att finansiera statlig elsäkerhetsverksamhet (elsäkerhetsavgift) och verksamheten vid nätmyndigheten (nätövervakningsavgift).

Kostnaderna för elberedskapsmyndighetens tillsynsverksamhet enligt lagen kan antas bli begränsade. Avgift för detta ändamål kan därför tas ut efter samma grunder som tillämpas i fråga om avgiften för finansiering av beredskapsåtgärder.

För den närmare utformningen av avgiftssystemet ges i *tredje stycket* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ett bemyndigande att meddela föreskrifter om elberedskapsavgift. Som redovisats i SOU 1996:78 kan, om regeringen bestämmer det, Elsäkerhetsverket komma att ha del i att administrera avgiften.

Tystnadsplikt

19 §

Den som driver en kraftanläggning eller annan verksamhet som omfattas av lagens bestämmelser kommer att vidta beredskapsåtgärder av betydelse för totalförsvaret eller annars för rikets säkerhet. Av just försvarshänsyn är det av avgörande betydelse att uppgifter om beredskapen inte röjs. Föreskrifter härom finns i *första stycket*. Motsvarande gäller i förhållande till enskilda i de fall någon i samband med att beredskapsåtgärder vidtas eller vid höjd beredskap får del av uppgifter om enskilds affärs- eller driftförhållanden. Särskilt om olika företag av samordningsskäl används i beredskapsplaneringen på regional nivå kan dessa

komma att få del av uppgifter som inte i något fall får utnyttjas eller föras vidare.

Bestämmelserna omfattar personer som är eller har varit verksamma inom sådana företag som omfattas av lagen, främst på grundval av anställning eller uppdrag.

Endast den som obehörigen för en uppgift vidare bryter mot tystnadsplikten. Att exempelvis till elberedskapsmyndigheten eller domstol lämna uppgifter som tystnadsplikt gäller för innebär inte att uppgifterna lämnas obehörigen.

Som framgår av upplysningen i *andra stycket* gäller sekretesslagens (1980:100) bestämmelser i det allmännas verksamhet. Verksamheten hos elberedskapsmyndigheten omfattas således av sekretesslagens bestämmelser. Inom ramen för den myndighetens arbete blir härmed sekretesslagen tillämplig också på ledamöterna i beredskapsrådet (SOU 1996:78 s. 41).

Bestämmelser om straff för den som bryter mot tystnadsplikten i förevarande paragraf finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Överklagande

20 §

I *första stycket* regleras rätten att överklaga beslut som har meddelats i särskilda fall enligt lagen och enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av lagen. Härin innefattas bl.a. beslut avseende skyldigheten att vidta beredskapsåtgärder, förelägganden att på egen bekostnad genomföra sådana åtgärder, beslut av elberedskapsmyndigheten att låta utföra beredskapsåtgärder, beslut om ersättning för kostnader för beredskapsåtgärder, förelägganden och förbud i övrigt samt beslut om påförande av avgift.

På sätt som föreskrivs i *andra stycket* är huvudregeln att elberedskapsmyndighetens beslut - förutom i fråga om påförande av avgift - skall gälla omedelbart. Annorlunda kan förordnas i visst fall om exempelvis myndigheten anser att så kan ske utan fara i beredskapshänseende.

Övriga bestämmelser

21 §

Motsvarande bestämmelser finns i lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. Skälet till att den finns där och inte i vattenlagen resp. 1902 års ellag har ansetts vara fördelen att ha alla bestämmelser om skyddsåtgärder samlade i en lag. Likalydande bestämmelser har tagits in i förevarande lag.

22 §

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser som har sin motsvarighet i lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m.

Enligt 3 kap. 4 § vattenlagen gäller att ett vattenföretag får komma till stånd endast om fördelarna från allmän och enskild synpunkt av företaget överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av det. Vid beräkningen av dessa kostnader skall således inte beaktas kostnader som föranletts av åtgärder enligt förevarande lag.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1997.

Elberedskapslagen ersätter lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. Äldre bestämmelser skall emellertid fortfarande tillämpas i ärenden och mål som har anhängiggjorts före ikraftträdandet.

7.2 Lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol

Skyldigheten att hålla beredskapslager i förevarande lag omfattar bl.a. bränsle för elproducerande anläggningar, dvs. framför allt gasturbiner och kondenskraftverk. Denna skyldighet avses fortsättningsvis regleras genom elberedskapslagen (1997:000) med rätt till ersättning för de kostnader som lagringen för med sig (avsnitt 5.2).

6 §

I paragrafen anges vissa undantag från lagens tillämpningsområde. Av bestämmelserna följer att lagen i fråga om kol gäller enbart kol som används i värmeverk och kraftvärmeverk. Ändringarna i paragrafen har sin grund i att någon lagringsskyldighet avseende bränsle för elproduktion inte skall föreskrivas enligt förevarande lag. Detta framgår av tillägget i *första stycket 6*.

8 §

Andra stycket 2 har ändrats med hänsyn till att 19 och 20 §§ med bestämmelser om elproducerande anläggningar upphävs.

16 §

Andra stycket har ändrats med hänsyn till att 19 och 20 §§ med bestämmelser om elproducerande anläggningar upphävs.

18 §

Eftersom lagen inte skall reglera lagringsskyldighet av bränsle för elproduktion, har *första stycket* ändrats i enlighet härmed.

Andra och tredje styckena har ändrats med hänsyn till att 19 och 20 §§ med bestämmelser om elproducerande anläggningar upphävs.

18 a §

Tredje stycket, som innehåller bestämmelser om kraftvärmeverk, har ändrats, eftersom lagringsskyldigheten av bränsle för sådana anläggningars elproduktion inte längre skall regleras genom förevarande lag.

Fjärde stycket har ändrats på motsvarande sätt.

19 och 20 §§

Paragraferna, som reglerar lagring av bränsle för att driva gasturbinanläggningar resp. oljekondensverk, upphävs. Motsvarande lagringsskyldighet avses i stället kunna beslutas med stöd av elberedskapslagen (1997:000).

25 §

Andra stycket slopas med hänsyn till att frågor om beredskapslager för oljekondensverk inte längre skall regleras genom förevarande lag.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

De föreslagna lagändringarna avses träda i kraft samtidigt som elberedskapslagen (1997:000), dvs. den 1 juli 1997. Av praktiska skäl skall beslut om lagringsskyldighet enligt äldre bestämmelser gälla till dess att elberedskapsmyndigheten hunnit pröva frågan om beredskapslagring av bränsle för elproduktion på nytt med tillämpning av bestämmelserna i elberedskapslagen. Syftet är att ge elberedskapsmyndigheten den tid som behövs för utredning och beslut om beredskapsåtgärder m.m.

7.3 Lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål

I konsekvens med att lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. upphävs och då hänvisningen till lagen även i övrigt blivit inaktuell slopas nämnda hänvisning.

7.4 Lagen (1994:1720) om civilt försvar

I paragrafen har tagits in en hänvisning till elberedskapslagen som ersatt lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. Någon ändring i sak är inte avsedd. Bestämmelserna i elberedskapslagen och föreskrifter som

meddelats med stöd av lagen samt det som beslutas med stöd av nämnda bestämmelser skall alltså gälla framför lagen om civilt försvar.

Kommittédirektiv

Ansvarsfördelning och organisation inom elberedskapsområdet

Dir.
1996:23

Beslut vid regeringssammanträde den 7 mars 1996

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare skall lämna förslag till

- myndighetsorganisation för det framtida arbetet med elberedskapen,
- ansvarig myndighet för den centrala ledningen av elförsörjningen i krig och vid höjd beredskap,
- fördelning av ansvar och arbetsuppgifter inom elberedskapen mellan myndigheter och näringsidkare inom elförsörjningen,
- den lagstiftning som kan behövas, och
- system för avgiftsfinansiering av elberedskapen.

Uppdraget skall vara slutfört senast den 31 maj 1996.

Ellagstiftningsutredningen

Nuvarande organisation och ansvarsfördelning inom beredskapen på elförsörjningens område

Enligt beredskapsförordningen (1993:242) är Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) ansvarig myndighet för funk-

tionen Energiförsörjning inom totalförsvarets civila del. Funktionen omfattar försörjning med bränslen, drivmedel och elkraft. Inom NUTEK finns en särskild beslutande nämnd, Krigsskyddsnämnden (KSN), som prövar ärenden enligt lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. (krigsskyddslagen). NUTEK har i krig eller vid höjd beredskap samordningsansvaret för landets energiförsörjning, och ett direkt ansvar för försörjningen med bränslen och drivmedel. Övriga myndigheter med uppgifter inom funktionen är Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät), Statens kärnkraftinspektion (SKI), Statens strålskyddsinstitut (SSI), Statens oljelager (SOL) och Elförsörjningsnämnden (EFN). Av dessa myndigheter träder EFN i verksamhet endast i krig eller när regeringen annars bestämmer det för att planera, leda och samordna elförsörjningen. Nämnden övertar då NUTEK:s totalförsvarsuppgifter inom elförsörjningsområdet.

Svenska kraftnät har till uppgift att utöva systemansvaret för elektrisk ström enligt 15 a § lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar (ellagen). Svenska kraftnät har därmed det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el.

NUTEK ansvarar för de fredstida beredskapsuppgifterna inom elförsörjningen. Huvuddelen av beredskapsarbetet utförs av bolaget Svensk Elberedskap AB i enlighet med ett avtal med NUTEK. Svensk Elberedskap AB ägs och finansieras av Svenska Kraftverksföreningen. Bolaget är fredskansli åt EFN. På regional nivå svarar sju s.k. elområdeskanslier för beredskapsförberedelserna i enlighet med avtal med Svensk Elberedskap AB. Kanslierna är knutna till enskilda företag inom elförsörjningen och finansieras delvis av dessa.

Ellagstiftningsutredningens förslag

Ellagstiftningsutredningen (ELU) redovisade i delbetänkandet Elförsörjning i ofred (SOU 1995:51) förslag till ändringar av bl.a. beredskapsorganisationen på elförsörjningens område.

Enligt förslaget delas funktionen Energiförsörjning i två nya funktioner, nämligen Bränsle- och drivmedelsförsörjning samt Elförsörjning. NUTEK föreslås behålla funktionsansvaret för Bränsle- och drivmedelsförsörjning samt ansvaret för övergripande frågor vid energiransoneringar.

Vidare föreslås, med hänvisning till den s.k. ansvarsprincipen, att EFN inrättas som en myndighet i fredstid med ansvar för den nya funktionen Elförsörjning. EFN:s huvudsakliga arbetsuppgifter i fredstid skall enligt förslaget vara planläggning, utbildning och övning. EFN:s uppgifter i krig föreslås vara oförändrade. Svenska kraftnät skall i krig eller vid höjd beredskap utöva sina operativa uppgifter som systemansvarig myndighet under EFN:s ledning. Därutöver skall SKI ingå i funktionen.

Elbranschens medverkan i beredskapsarbetet i såväl fred som krig bör enligt ELU i första hand säkerställas genom avtal. EFN förutsätts bedriva sin verksamhet i nära samarbete med elkraftbranschen. I EFN skall enligt förslaget ingå företrädare för såväl allmänna som branschanknutna intressen.

ELU föreslår att elberedskapen skall finansieras med medel över statsbudgeten i ungefär nuvarande omfattning. Det förutsätts att elbranschen liksom hittills skall finansiera huvuddelen av sina beredskapskostnader.

ELU föreslår vidare en ny lag om beredskapsåtgärder vid vissa elektriska anläggningar m.m. som skall ersätta krigsskyddslagen. Enligt förslaget skall KSN avvecklas och att dess uppgifter övertas av EFN.

Remissinstanserna

Delbetänkandet har remissbehandlats. Beträffande förslaget att dela upp funktionen Energiförsörjning i två nya funktioner är remissopinionen delad. Flera remissinstanser förordar att funktionen hålls samman. Förslaget att inrätta EFN i fredstid tillstyrks av flera remissinstanser, däribland Försvarsmakten, Riksrevisionsverket, Svenska Elverksföreningen och Svenska Kraftverksföreningen. Andra instanser, bl.a. Överstyrelsen för civil beredskap och NUTEK, anför att nuvarande ordning bör behållas. Några remissinstanser framhåller att den verksamhet som EFN

enligt förslaget skall bedriva i fred skiljer sig väsentligt från EFN:s centrala ledningsuppgifter i krig.

Några remissinstanser ifrågasätter EFN:s möjligheter att hävda sin myndighetsställning mot bakgrund av bl.a. nämndens sammansättning, frånvaron av lagstadgade krav på elföretagens medverkan i beredskapsarbetet och de föreslagna samverkansformerna mellan nämnden och elbranschen.

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget att avveckla KSN och förslaget till ny lag om beredskapsåtgärder vid vissa elektriska anläggningar.

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker ELU:s förslag till finansiering. Flera remissinstanser anser dock att den föreslagna anslagsnivån är för låg.

Utgångspunkter för uppdraget

Funktionsindelningen inom energiförsörjningsområdet

Det finns en viss utbytbarhet mellan energislagen i energisystemet. Denna flexibilitet bör tillvaratas i samband med långvariga försörjningsproblem inom energiområdet i fred och krig. Det förutsätter en viss samordning av försörjningen med å ena sidan bränsle- och drivmedel och å andra sidan elkraft. Även i det fredstida beredskapsarbetet inom energiområdet finns det behov av samordning. Det övergripande ansvaret för beredskapsuppgifterna inom energiområdet bör därför även i fortsättningen hållas samman inom en funktion (Energiförsörjning).

Genom en uppdelning av funktionen Energiförsörjning i två delfunktioner, Bränsle- och drivmedelsförsörjning samt Elförsörjning, skapas förutsättningar för en tydligare ansvarsfördelning. Samtidigt tillgodoses behovet av samordning. Som central förvaltningsmyndighet inom energiområdet bör NUTEK ha ansvaret för funktionen Energiförsörjning. En utgångspunkt för utredaren bör vara att NUTEK ansvarar för delfunktionen Bränsle- och drivmedelsförsörjning.

Det fredstida ansvaret för delfunktionen Elförsörjning

Arbetet med de fredstida beredskapsuppgifterna inom elförsörjningsområdet förutsätter ett nära samarbete med företagen inom elbranschen. Svenska kraftnät har genom systemansvaret operativa uppgifter inom elförsörjningen och samarbetar med företagen inom elbranschen i systemanknutna frågor. Av detta följer att Svenska kraftnät har viktiga uppgifter i det fredstida beredskapsarbetet inom elförsörjningen.

Det bör råda en klar boskillnad mellan den ansvariga myndigheten och de företag som bedriver kommersiell verksamhet inom elförsörjningen. Myndighetsarbetet inom elberedskapsområdet bör organiseras så att det kan bedrivas oberoende av andra intressen. Det motiverar att ansvaret för det fredstida elberedskapsarbetet läggs på en särskild myndighet. Myndigheten bör dock organiseras så det skapas förutsättningar för att kompetensen inom Svenska kraftnät och det redan etablerade samarbetet med företagen inom elbranschen tas till vara.

ELU bedömer att den centrala fredstida organisationen för elberedskapen behöver ha en personalstyrka på ca 10 personer. Remissinstanserna instämmer i huvudsak i denna bedömning. Utredningens bedömning bör kunna ligga till grund för ett mer detaljerat förslag till organisation för den centrala myndighet som skall arbeta med elberedskapsfrågor i fredstid.

Den centrala ledningen av elförsörjningen i krig och höjd beredskap

I krig och vid höjd beredskap finns ett mer omfattande och långtgående behov av central ledning och samordning av elförsörjningen än under normala förhållanden. Enligt nuvarande ordning skall EFN inrättas i krig eller då regeringen så bestämmer för att utöva den centrala ledning som behövs.

Ett alternativ är att den myndighet som skall ansvara för elberedskapen i fred också är central ledningsmyndighet för elförsörjningen i krig och vid höjd beredskap.

Svenska kraftnäts uppgift att utöva systemansvaret för elektrisk ström har likheter med de uppgifter en central ledningsmyndighet skall fullgöra i krig och vid höjd beredskap. Det kan motivera att

Svenska kraftnät skall vara central ledningsmyndighet i dessa situationer. ELU föreslår i slutbetänkandet (SOU 1995:108) Ny ellag att det i lagen ges uttryckliga möjligheter för den systemansvariga myndigheten att beordra innehavare av nätkoncession att avbryta eller begränsa leveransen av el till en elkonsument.

Det bör övervägas om det kan finnas behov av att i samband med svåra påfrestningar inom elförsörjningen i fredstid införa en central ledning motsvarande den i krig eller vid höjd beredskap.

Behov av lagstöd inom elberedskapsområdet

ELU:s förslag innebär inga förändringar av EFN:s uppgifter i krig. EFN:s befogenheter är inte reglerade i ellagen till skillnad från exempelvis Svenska kraftnäts befogenheter när det gäller systemansvaret. ELU lämnar inget förslag till reglering. Det bör övervägas om det finns behov av att i lag föreskriva om lednings- och befogenhetsförhållandena i krig och andra situationer som kräver central ledning av elförsörjningen.

Bestämmelser om medverkan i totalförsvarsplaneringen finns i lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen (näringsidkarlagen). Det bör övervägas om det finns behov av kompletteringar till näringsidkarlagen för att säkerställa elföretagens medverkan i elberedskapsarbetet.

I Norge regleras ledningsförhållanden inom elförsörjningen i krigssituationer i lagstiftningen. Lagstiftningen ställer bl.a. krav på att kraftföretagen i krig skall ingå i en gemensam beredskapsorganisation.

Finansiering av elberedskapen

Enligt krigsskyddslagen kan ägaren till en anläggning över en viss storlek åläggas att ge anläggningen ett utförande som är lämpligt från skyddssynpunkt. Likaså kan ägare till vissa större elproducerande anläggningar åläggas att hålla vissa oljelager med stöd av lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol. För vissa andra slag av beredskapsåtgärder lämnas statsbidrag sedan år 1987. Företag inom elbranschen svarar därutöver för vissa kostnader för elberedskapen.

Inom oljeförsörjningsområdet kommer de lagringsskyldiga från den 1 juli 1996 med stöd av lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol att åläggas ansvaret för lagringen av olja för det civila försvarets behov i krigssituationer (prop. 1994/95:176, bet. 1994/95:NU25, rskr. 1994/95:393). De lagringsskyldiga skall därmed också svara för finansieringen av lagringen i likhet med vad som gäller för lagringen för fredstida oljekriser.

En utgångspunkt bör vara att även elförsörjningsområdet bör svara för sina beredskapskostnader. Ett avgiftssystem för att finansiera elberedskapens kostnader bör övervägas. Avgiftssystemet bör vara konkurrensneutralt.

För närvarande avgiftsfinansieras statens verksamhet med elsäkerhet och nättillsyn. Avgifterna regleras i förordningen (1995:1296) om elsäkerhetsavgift och nätövervakningsavgift. Uppbördssystemet administreras av Elsäkerhetsverket.

Efter bemyndigande av regeringen tillkallade chefen för Försvarsdepartementet nyligen en särskild utredare med uppdrag att se över principerna för finansiering av beredskapsåtgärder inom det civila försvaret (dir. 1995:152).

Utredningsuppdraget

Allmänt

En särskild utredare tillkallas för att lämna förslag till fördelning av ansvar och arbetsuppgifter inom elberedskapen mellan myndigheter och näringsidkare inom elförsörjningen. Utredaren skall lämna förslag till den lagstiftning som kan behövas. Utredaren skall vidare föreslå organisation för den myndighet som skall ha ansvaret för elberedskapen i fredstid. Utredaren skall överväga var myndighetsansvaret för den centrala ledningen av elförsörjningen i krig och vid höjd beredskap bör läggas. Utredaren skall även lämna förslag till ett konkurrensneutralt system för avgiftsfinansiering av elberedskapen.

Organisation av en myndighet för elberedskap

Ansvar för uppgifterna inom elberedskapen i fred bör samlas på en myndighet. En utgångspunkt skall vara att myndigheten knyts till Svenska kraftnät. Utredaren bör pröva lämpligheten av att lägga verksamheten inom eller utanför Svenska kraftnäts organisation. En uppgift för utredaren är att lämna förslag till organisation, ledningsform och beslutsordning för verksamheten.

Vidare skall utredaren överväga var myndighetsansvaret för den centrala ledningen av elförsörjningen i krig och vid höjd beredskap bör läggas. Utredaren skall i detta sammanhang överväga och beakta det eventuella behovet av central ledning i samband med omfattande påfrestningar inom elförsörjningen i fredstid. Utredaren bör i första hand pröva tre alternativ. Det första alternativet är att dagens ordning med EFN som centralt ledningsorgan behålls. Det andra är att den myndighet som skall ha ansvaret för det fredstida arbetet med elberedskap också ges ansvaret för den centrala ledningen av elförsörjningen i krig eller andra extraordinära situationer. Det tredje är att ansvaret läggs helt på Svenska kraftnät. Utredaren bör överväga vilket alternativ som är mest ändamålsenligt. Utredaren skall därvid lämna förslag till de ändringar i ledningsform och beslutsordning vid berörda myndigheter som följer av utredarens överväganden. Därvid bör även behovet av ändringar i de berörda myndigheternas instruktioner beaktas.

Utredarens förslag till organisation för elberedskapen skall även omfatta den regionala nivån.

Ansvarsfördelning inom området för elberedskap

Utredaren skall ange hur ansvars- och arbetsfördelningen för uppgifter inom elberedskapen bör fördelas mellan å ena sidan den myndighet som skall ha ansvar för elberedskapen i fredstid och å andra sidan övriga myndigheter och näringsidkare inom elförsörjningen, såsom NUTEK, Svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, elproducenter och nätföretag. Motsvarande förslag skall lämnas för ansvars- och arbetsfördelning i krig, höjd beredskap

eller andra situationer som kräver en central ledning av elförsörjningen.

I uppdraget ingår att föreslå ansvars- och befogenhetsförhållanden som bör gälla för elberedskapens regionala organisation.

Utredaren skall beskriva de uppgifter som ligger i samordningsansvaret inom funktionen Energiförsörjning. I uppdraget ingår också att lämna förslag till ansvarsfördelning i fråga om ransonering av elkraft.

Behov av lagstöd inom elberedskapsområdet

Utredaren skall överväga om det ansvar och de befogenheter som följer med det centrala ledningsansvaret för elförsörjningen i krig och vid höjd beredskap bör lagfästas. Utredaren skall göra motsvarande överväganden i fråga om det eventuella behovet av central ledning i samband med svåra påfrestningar inom elförsörjningen i fredstid. Utredaren skall lämna förslag till den reglering som bedöms nödvändig.

Utredaren skall även bedöma behovet av förändringar i näringsidkarlagen för att säkerställa elföretagens medverkan i beredskapsarbetet inom elförsörjningen. I uppdraget ingår att lämna förslag till den reglering som bedöms nödvändig. Utredaren bör härvid beakta erfarenheterna av hur dessa frågor hanteras i den norska ellagstiftningen. Även i övrigt bör utredaren uppmärksamma eventuella behov av ändringar i gällande författningar inom beredskapsområdet till följd av sina överväganden och förslag. Utredaren skall utgå från att krigsskyddslagen ersätts med ny lagstiftning i enlighet med ELU:s förslag.

Finansiering av elberedskapen

I uppdraget ingår att lämna förslag till ett konkurrensneutralt system för avgiftsfinansiering av elberedskapen. Även förslag till den lagreglering som behövs i sammanhanget skall redovisas. Utredaren bör i första hand överväga lösningar som innebär att befintliga uppbördssystem inom elområdet kan utnyttjas.

Tidsplan, arbetsformer m.m.

Utredaren bör vara fri att ta upp även andra frågor som utredningsarbetet kan föranleda.

För utredaren gäller regeringens direktiv till samtliga kommittéer och särskilda utredare angående redovisning av regionalpolitiska konsekvenser (dir. 1992:50), om att pröva offentliga åtaganden (dir. 1994:23) samt att beakta jämställdhetspolitiska konsekvenser (dir. 1994:124).

I tillämpliga delar skall utredaren också beakta principerna i regeringens beslut den 1 september 1994 om en ordning för systematisk genomgång i regeringskansliet av företagsregler. Särskilt skall beslutet beaktas vad gäller marknadseffektiviteten och de i beslutet nämnda checklistorna.

Utredaren skall i fråga om finansiering samråda med den särskilda utredare som nyligen tillkallats av chefen för Försvarsdepartementet för att se över principerna för finansiering av beredskapsåtgärder inom det civila försvaret (dir. 1995:152).

Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 31 maj 1996.

(Näringsdepartementet)

Remissmöte den 26 juni 1996 om utredningens första betänkande

Minnesanteckningar från remissmöte i Närings- och handelsdepartementet den 26 juni 1996 om Elberedskapsutredningens delbetänkande Elberedskapen - Organisation, ansvarsfördelning och finansiering (SOU 1996:78)

1. Remissinstanserna

Näringsdepartementet har inbjudit berörda myndigheter, företag och organisationer till ett remissmöte för att inhämta synpunkter på Elberedskapsutredningens (EBU) betänkande Elberedskapen - Organisation, ansvarsfördelning och finansiering (SOU 1996:78). Vid remissmötet, som genomfördes den 26 juni 1996, deltog företrädare för följande myndigheter och organisationer.

Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB), Civilbefälhavaren i mellersta civilområdet (CB M), Statskontoret, Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät), Elsäkerhetsverket, Konkurrensverket, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Statens kärnkraftinspektion (SKI), Svenska Kommunförbundet (Kommunförbundet), Riksförbundet Energileverantörerna (REL), Svenska Kraftverksföreningen (Kraftverksföreningen), Svenska Elverksföreningen (Elverksföreningen), Svensk Elberedskap AB och Sydkraft AB.

De myndigheter, som hade blivit inbjudna till mötet men som inte deltog, är Försvarmakten, Statens Räddningsverk, Försvarets forskningsanstalt, Riksgäldskontoret, Riksrevisionsverket och Krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar.

2. Allmänna synpunkter

Av dem som deltog vid remissmötet var samtliga i huvudsak positiva till utredningens förslag.

ÖCB anförde att genom förslaget åstadkoms en tydlig ansvarsfördelning inom funktionen. ÖCB påpekade att åtgärder för

att förbättra elberedskapen även innefattar åtgärder hos elanvändarna och att dessa åtgärder bör i finansieringssammanhang vägas mot åtgärder hos elföretagen.

CB M anförde att förslaget innebär en tydlig ansvarsfördelning med helhetssyn på elberedskapen i fred och krig.

Svenska kraftnät anförde att finansieringsfrågan genom utredningens förslag får en tillfredställande och konkurrensneutral lösning. Verket anförde, tillsammans med *Kraftverksföreningen* och *Svensk Elberedskap AB*, att det är angeläget med ett tidigt beslut så att de organisatoriska förändringar som krävs kan inledas i god tid före 1 januari 1997.

Elsäkerhetsverket anförde att förslaget innebär att en nära anknytning mellan det freds- och det krigstida myndighetsarbetet åstadkoms.

NUTEK anförde att NUTEK som funktionsansvarig myndighet har ett mer omfattande ansvar än det utredningen föreslagit när det gäller frågor om prioriteringar.

SKI instämde i utredningens överväganden och förslag. Utredningen har enligt inspektionens mening åstadkommit en tydlig ansvarsfördelning inom elberedskapen.

Kommunförbundet och *Elverksföreningen* anförde att elberedskapen är en kollektiv nyttighet som bör finansieras med skattemedel.

Sydskraft AB anförde att utredningens förslag innebär en balans mellan myndigheternas och företagens ansvar, samt mellan ansvaret på central och regional nivå. Vad gäller finansieringsförslaget är det enligt Sydkrafts mening angeläget att det tydligt framgår att nätföretagen har rätt att föra vidare kostnader för den föreslagna avgiften.

3. Förutsättningar för en ny organisation inom elberedskapen

Av dem som deltog i remissmötet tillstyrkte samtliga utredningens förslag.

Svensk Elberedskap AB anförde att utredningens förslag att lagstadga om elföretagens skyldighet att fortsätta sin verksamhet i krig skapar goda arbetsförutsättningar för elberedskapsarbetet.

4. Rollfördelning inom elberedskapen

Av dem som deltog i remissmötet tillstyrkte samtliga i huvudsak utredningens förslag.

NUTEK anförde att verkets ansvar för prioriteringar av behovet av elkraft bör vara mer omfattande än utredningen föreslår. Som funktionsansvarig myndighet med övergripande kunskap om utbytbarhet och samband inom energisystemet bör *NUTEK* ha till uppgift att prioritera energiförsörjningen och göra avvägningar mellan olika användarkategorier med utgångspunkt i riktlinjer från regeringen och *ÖCB*.

ÖCB anförde att ansvaret för att göra prioriteringar bör ligga hos de organ som har ett områdesansvar. Genom att lägga ansvaret hos sektorsmyndigheterna riskerar suboptimeringar att uppstå. Sektorsmyndigheterna har ett betydande ansvar för analys och information inom sektorns verksamhetsområde.

Svensk Elberedskap AB anförde att *NUTEK*:s roll som funktionsansvarig för funktionen Energiförsörjning bör vara att säkerställa samhällets behov av energi men att ansvaret för prioriteringar av energileveranser mellan olika förbrukarkategorier bör ligga hos de områdesansvariga myndigheterna.

5. Organisationsalternativ vad gäller elberedskapen på central nivå

Av dem som deltog i remissmötet tillstyrkte samtliga utredningens förslag.

Kraftverksföreningen tillstyrkte förslaget att lägga myndighetsansvaret för elberedskapen vid Svenska kraftnät, men betonade vikten av att verksamheten särskiljs i Svenska kraftnäts verksamhet och organisation.

Elverksföreningen tillstyrkte utredningens förslag men konstaterade att det föreslagna beredskapsrådet måste vara kraftfullt och ha ett reellt inflytande. Vidare underströk föreningen att den enhet som skall arbeta med beredskapsfrågor bör ha en självständig ställning. Nätmyndighetens ställning inom *NUTEK* kan enligt föreningen tjäna som förebild i detta sammanhang.

Svenska kraftnät anförde att beredskapsarbetet måste särskiljas från verkets övriga verksamhet.

6. Myndighetsstruktur och ansvarsfördelning inom elberedskapen i fred

Av dem som deltog i remissmötet tillstyrkte samtliga i huvudsak utredningens förslag.

SKI och *Elverksföreningen* anförde att beredskapsrådets ställning i Svenska kraftnäts krigsorganisation är otydlig i utredningens förslag.

Svenska kraftnät anförde att strävan bör vara att rådet kan sammanställas i krig och bistå generaldirektören för Svenska kraftnät i beslutsfattandet. Det är dock viktigt att Svenska kraftnät kan fatta beslut även i skeden då rådet inte kan samlas. Rådet bör därför ha en rådgivande ställning.

Svensk Elberedskap AB anförde vad gäller beredskapsrådets uppgifter i krig att erfarenheter från övningar med Elförsörjningsnämnden visar att det är viktigt att förankra beslut hos de berörda elföretagen, men att förutsättningarna måste finnas för ett snabbt och samlat beslutsfattande.

ÖCB föreslog att personer från elföretagen krigsplaceras vid Svenska kraftnät i likhet med den lösning som valts inom *ÖCB* för funktionen industriell varuförsörjning.

Elsäkerhetsverket anförde att Svenska kraftnät enligt utredningens förslag får en passiv ställning när det gäller att påverka beredskapsåtgärderna.

ÖCB anförde att uppgiften att samordna och inrikta medger en stark styrning av elföretagens beredskapsansträngningar från Svenska kraftnäts sida.

7. Myndighetsstruktur och ansvarsfördelning inom elberedskapen under säkerhetspolitiska kriser och i krig

Vid remissmötet framfördes inga synpunkter på utredningens förslag i dessa delar.

8. Elföretagens beredskapsansvar

Vid remissmötet framfördes inga synpunkter på utredningens förslag i dessa delar.

9. Finansiering av beredskapsförberedelserna

Av dem som deltog i remissmötet tillstyrkte huvuddelen utredningens förslag.

NUTEK anförde att den föreslagna lagregleringen av elföretagens ansvar för att betala administrativa beredskapskostnaderna bör överensstämma med de regler som finns i den s.k. näringsidkarelagen. Vidare anfördes att frågan om vem som skall stå för drift- och underhållskostnader i beredskapsinvesteringar klargöras tydligare än i betänkandet. *NUTEK* anförde vidare att verket bör uttolka regeringens och ÖCB:s inriktning och i samråd med Svenska kraftnät föreslå inriktning för delfunktionen.

Svensk Elberedskap AB anförde att den föreslagna lösningen innebär att elföretag får planeringsavgifter i proportion till det enskilda företags storlek, vilket är konkurrensneutralt. *Elberedskap* anförde vidare att det är ytterst angeläget att de medel som inflyter genom beredskapsavgiften enbart används för åtgärder inom elberedskapen.

ÖCB framhöll att statsmakterna genom att införa en avgiftsfinansiering reducerar möjligheterna att göra avvägningar mellan olika funktioner när det gäller civilförsvarsmedlens användning. *ÖCB* förordade därför att elberedskapsavgiftens användningsområde definieras så brett som möjligt.

Sydkraft och *Elverksföreningen* anförde att det bör framgå i lagstiftningen eller på annat sätt att den föreslagna beredskapsavgiften får föras vidare till elkunderna.

10. Behov av ny lagstiftning

Av dem som deltog i remissmötet tillstyrkte samtliga i huvudsak utredningens förslag.

Elsäkerhetsverket anförde när det gäller företagens skyldighet att fortsätta sin verksamhet i krig att en undre gräns för företagsstorlek bör införas i lagstiftningen.

Svensk Elberedskap AB anförde att skyldigheten bör omfatta samtliga företag oavsett storlek. Därigenom åstadkoms enligt *Elberedskap* en konkurrensneutral lösning.

Elverksföreningen noterade att det kommande lagstiftningsarbetet rör två frågor; dels en lag om elberedskap, dels frågor om av författningsstöd när det gäller ransonering av el.

11. Särskilda frågor

Vid remissmötet framfördes inga synpunkter på utredningens förslag i dessa delar.

12. Vissa genomförandefrågor

Svenska kraftnät, *Kraftverksföreningen* och *Svensk Elberedskap AB* anförde att det är angeläget att organisationsförändringarna inleds snarast så att de kan genomföras i tid till den 1 januari 1997. I övrigt anfördes inga synpunkter på utredningens förslag.

13. Övriga frågor - tillsynsansvaret för beredskapslagring av olja vid elektriska anläggningar

Kraftverksföreningen och *Svensk Elberedskap AB* anförde att ansvaret för beredskapslagringen av olja och kol vid elproducerande anläggningar i enlighet med ansvarsprincipen bör föras över från NUTEK till Svenska kraftnät. Därmed får Svenska kraftnät ett helhetsansvar när det gäller elförsörjningen. Man bör enligt *Elberedskap* skilja mellan två myndighetsuppgifter när det gäller bränslelagringen; dels uppgiften att bestämma lagerolymer, dels tillsynen över lagren. Svenska kraftnät bör ha till uppgift att i samråd med NUTEK fastställa bränslelagringens omfattning.

NUTEK och *ÖCB* anförde att *NUTEK* även fortsättningsvis bör ansvara för de myndighetsuppgifter som hänger samman med bränslelagringen vid elproducerande anläggningar. Därigenom underlättas *NUTEK*:s uppgift att göra avvägningar mellan olika energianvändningsområden. *NUTEK* bör ha till uppgift att i samråd med Svenska kraftnät fastställa bränslelagringens omfattning.

Ellagstiftningsutredningens förslag till lag om beredskapsåtgärder vid vissa elektriska anläggningar (SOU 1995:51)

Förslag till lag om beredskapsåtgärder vid vissa elektriska anläggningar m.m.

Härigenom föreskrivs följande

1 § Denna lag gäller anläggningar för produktion och överföring av el samt ledningscentraler för nätdrift och produktion av el, vilka är av väsentlig betydelse för elförsörjningen i riket eller inom en ort eller ett område. I fråga om sådana anläggningar kan enligt denna lag beslutas att beredskapsåtgärder mot inverkan av stridshandlingar skall vidtas.

Bestämmelser om tillträdesskydd finns i lagen (1990:217) om skydd för vissa samhällsviktiga anläggningar m.m.

Bestämmelser om verkskydd finns i lagen (1994:1720) om civilt försvar.

2 § Regeringen får föreskriva att vissa anläggningar med hänsyn till effekt, spänning, storlek eller funktion är sådana anläggningar som avses i 1 §.

En anläggning som omfattas av föreskrift enligt första stycket får ej uppföras, byggas om eller på annat sätt väsentligt ändras innan anmälan skett till den myndighet regeringen bestämmer (prövningsmyndigheten) för prövning enligt 4 §.

Har arbetet inte påbörjats inom två år från det prövningsmyndigheten meddelade sitt beslut, skall ny anmälan göras.

3 § En anläggning som omfattas av föreskrift enligt 2 § första stycket skall vara utformad med beaktande av kravet på god funktion under störda förhållanden. Den skall utföras med sådant material och på sådant sätt att reparations- och underhållsåtgärder underlättas.

4 § För en anläggning som omfattas av föreskrift enligt 2 § första stycket kan prövningsmyndigheten utfärda föreläggande angående de åtgärder som krävs för att uppfylla kraven enligt 3 §. Ett

sådant föreläggande får ej göras mer omfattande eller ingripande än vad som skäligen kan krävas med hänsyn till anläggningens omfattning och betydelse.

Avser föreläggandet en anläggning som skall uppföras, byggas om eller väsentligt ändras skall föreläggandet riktas mot den som för egen räkning avser att utföra eller låta utföra arbetena.

I annat fall än som avses i andra stycket skall föreläggandet riktas mot den som äger anläggningen. Ett sådant föreläggande får även riktas mot den som bedriver verksamheten.

5 § Prövningsmyndigheten får utfärda föreläggande enligt 4 § även för annan anläggning än som omfattas av föreskrift enligt 2 § första stycket.

6 § Vid ändrade förhållanden får prövningsmyndigheten, utan hinder av vad den förut bestämt, meddela nya eller ändrade föreskrifter.

7 § Mål om tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) till anläggning som omfattas av föreskrift enligt 2 § första stycket denna lag eller till väsentlig ombyggnad, ändring eller utvidgning av en sådan anläggning får inte avgöras innan prövning enligt denna lag har skett.

Första stycket äger motsvarande tillämpning för ärende om nät-koncession enligt lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar om anläggningen omfattas av föreskrift enligt 2 § första stycket.

8 § Den ökning i byggnadskostnaderna som föranleds av åtgärder enligt denna lag skall inte tas i beräkning vid den prövning som avses i 3 kap. 4 § vattenlagen (1983:291).

Vid meddelande av tillstånd som anges i 7 § första stycket skall beaktas de föreskrifter prövningsmyndigheten har meddelat i fråga om vattenanläggningars utförande.

9 § Har någon vidtagit åtgärd efter ett föreläggande som grundas på annat än att anläggningen skall uppföras, byggas om eller på annat sätt väsentligt ändras, har han rätt till ersättning av staten för de kostnader som åtgärden föranlett om ej sådant förhållande som avses i 10 § föreligger.

Ersättning enligt första stycket utgår inte om kostnaderna är ringa.

10 § Om en anläggning som omfattas av föreskrift enligt 2 § första stycket uppförts, byggts om eller på annat sätt väsentligt ändrats utan att anmälan skett enligt andra stycket samma lagrum kan anläggningens ägare föreläggas att vidta åtgärder på egen bekostnad för att anläggningen skall uppfylla de krav som anges i 3 §.

11 § Ett föreläggande enligt denna lag får förenas med vite.

12 § Om ett föreläggande enligt 4 § eller 10 § inte följs, får åtgärderna vidtas av prövningsmyndigheten. En sådan åtgärd får vidtas på den försumliges bekostnad.

13 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av förelägganden som har meddelats med stöd av lagen utövas av prövningsmyndigheten.

14 § Prövningsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen samt för klarläggande av vilka åtgärder som är påkallade för att anläggningen skall uppfylla kraven enligt 3 §. Myndigheten har också rätt att för samma ändamål få tillträde till anläggningen.

15 § Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att tillträde enligt 14 § skall kunna ske och åtgärder med tillämpning av 12 § skall kunna genomföras.

16 § Den som utan att göra anmälan som avses i 2 § andra stycket påbörjar, uppför, bygger om eller på annat sätt väsentligt ändrar en anläggning som omfattas av föreskrift enligt 2 § första stycket döms till böter eller fängelse högst sex månader.

17 § Beslut av prövningsmyndigheten i frågor enligt 4, 5, 10, 11 eller 12 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

18 § Ett beslut som prövningsmyndigheten under höjd beredskap meddelar enligt denna lag eller enligt föreskrift som meddelats med stöd av lagen skall gälla omedelbart om inte annat bestäms i beslutet.

Denna lag träder i kraft den ...

Genom lagen upphävs lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m. I mål och ärenden som har anhängiggjorts innan den nya lagen träder i kraft skall äldre bestämmelser tillämpas.

Beträffande åtgärder som vidtagits eller skolat vidtagas enligt äldre bestämmelser gäller i frågor om rörledningar lagen (1978:160) om vissa rörledningar och i övrigt den nya lagen.

Den norska beredskapslagstiftningen inom elområdet

Bestämmelser om elberedskap meddelas i den norska energilagen (Energiloven). Kapitel 6 i lagen behandlar frågor om elberedskap. Detaljbestämmelser finns i en förordning som knutits till energilagen (Forskrift om produksjon, omformning, överföring, omsetning og fordeling av energi, m.m.). I det följande redovisas författningstexten till kapitel 6 i den norska energilagen.

Lag om produksjon, omformning, överföring, omsetning og fordeling av energi, m.m. (29 juni 1990 nr. 50)

Kap. 6. Beredskap

§ 6-1. (Kraftforsyningsens beredskapsorganisasjon)

Kraftforsyningen skal under beredskap og i krig underleggas Kraftforsyningsens beredskapsorganisasjon. I denne organisasjon inngår de enheter som står under kraftforsyningen i fred.

Norges vassdrags- og energiverk skal samordne beredskapsplanleggingen og lede kraftforsyningen under beredskap og i krig.

For å gi Norges vassdrags- og energiverk råd om planlegging og gjennomføring av beredskapsarbeidet i fredstid oppnevner departementet et beredskapsråd. Departementet gir instruks for rådet.

§ 6-2. (Vedtaksmyndighet m.v.)

Etter dette kapittel kan Norges vassdrags- og energiverk treffe vedtak om forsvarsmessig sikring av kraftforsyningsanlegg av betydning for landets kraftforsyning og av kraftforsyningsens ledelse og drift. Viktige og prinsipielle saker skal Norges vassdrags- og energiverk forelegge før Beredskapsrådet for kraftforsyningen. Rådets standpunkt skal fremgå av saken.

Dersom Norges vassdrags- og energiverk treffer vedtak i strid med Beredskapsrådets anbefalinger, kan et flertall i Rådet bringe saken inn for departementet til overprøving.

Vedtak om tiltak for å sikre organisasjonens ledelse og drift ved beredskap og i krig kan treffes både med hensyn til personell, materiell og bygningstekniske sikringstiltak.

§ 6-3. (Sikringstiltak)

Vedtak etter dette kapittel om tiltak for sikring mot skade ved krigshandling eller sabotasje kan treffes for bestående anlegg, anlegg under bygging eller planlagte anlegg som er eller trolig vil bli av betydning for landets kraftforsyning.

Ved anlegg som nevnt i første ledd forstås:

- a. Kraftverk med generatoreffekt på minst 15.000 kVA.
- b. Transformator- eller koblingsstasjon med gjennomgangs-effekt på minst 2.000 kVA.
- c. Elektrisk kraftledning, beregnet på minst 132 kV nominell spenning.
- d. Damanlegg eller andre reguleringsanlegg, som kan lagere minst 5 millioner kubikmeter vann.
- e. Fjernvarmeanlegg som har en ytelse på minst 10 MJ/s (10.000 kW)
- f. Driftssentraler

Når særlige forhold tilsier det, kan Norges vassdrags- og energiverk bestemme at også anlegg som ikke fyller de minstekrav som er nevnt i andre ledd, skal anses som anlegg av betydning for landets kraftforsyning.

§ 6-4. (Pålegg)

Selskaper som driver virksomhet som omfattas av dette kapittel, kan pålegges for egen regning å sette i verk de sikringstiltak mot krigsskade og sabotasje som Norges vassdrags- og energiverk i hvert enkelt tilfelle finner påkrevd. Medfører gjennomføringen av et pålegg vesentlige utgifter for selskapet som ikke oppveies av motsvarende fordeler, fastsetter Norges vassdrags- og energiverk det vederlag selskapet skal ha.

Når det anses nødvendig og uten hensyn til tidligere pålegg, kan nye eller endrede tiltak kreves satt i verk.

Pålegg kan ikke omfatte anskaffelse av våpen.

§ 6-5. (Fordeling av utgifter og vederlag)

Når et anlegg ikke drives for eierens regning, kan utgifter og vederlag etter § 6-4 fordeles mellom eier og bruker ut fra hva som anses rimelig.

Blir pålegg om sikringstiltak gjennomført vesentlig av hensyn til enkelte avtakere av elektrisk kraft eller varmeenergi, kan de utgifter dette medfører helt eller delvis belastes avtakerne.

§ 6-6. (Meldeplikt)

Den som vil bygge, bygge om, endre eller utvide anlegg som nevnt i §6-3, skal før arbeidet settes igang melde fra till Norges vassdrags- og energiverk for å få fastsatt de sikringstiltak som skal gjøres ved anlegget. Meldingen skal vaere vedlagt de planer, beskrivelser, tegninger og karter som er nødvendige for at vedtak kan treffes.

Eier eller bruker av anlegg er pliktig til å gi departementet, Norges vassdrags- og energiverk og de disse gir fullmakt, de opplysninger de ber om, og adgang til anlegg mot skriftlig legitimasjon.

§ 6-7. (Gebyr til dekning av utgifter)

Kongen kan bestemme at det skal utlignes gebyr til dekning av utgifterne ved Norges vassdrags- og energiverks arbeid med kraftforsyningsberedskap. Utgifterna utlignes på eiere og brukere av de anlegg dette kapittel omfatter.

Statens offentliga utredningar 1996

Kronologisk förteckning

1. Den nya gymnasieskolan – hur går det? U.
2. Samverkansmönster i svensk forskningsfinansiering. U.
3. Fritid i förändring. Om kön och fördelning av fritidsresurser. C.
4. Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför konferensen 1996. UD.
5. Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första spelare inför konferensen 1996. UD.
6. Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU. UD.
7. Av vitalt intresse. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik inför konferensen. UD.
8. Batterierna – en laddad fråga. M.
9. Om järnvägens trafikledning m.m. K.
10. Forskning för vår vardag. C.
11. EU-mopeden. Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon. K.
12. Kommuner och landsting med betalnings-svårigheter. Fi.
13. Offentlig djurskyddstillsyn. Jo.
14. Budgetlag – regeringens befogenheter på finansmaktens område. Fi.
15. Union för både öst och väst. Politiska, rättsliga och ekonomiska aspekter av EU:s sjätte utvidgning. UD.
16. Förankring och rättigheter. Om folkomröstningar, utträdesrätt, medborgarskap och mänskliga rättigheter i EU. UD.
17. Bättre trafik med väginformatik. K.
18. Totalförsvarspiktiga m95. Förslag om jobb/studier efter muck, bostadsbidrag, dagpenning, försäkringar. Fö.
19. Sverige, EU och framtiden. EU 96-kommitténs bedömningar inför konferensen 1996. UD.
20. Samordnad rollfördelning inom teknisk forskning. U.
21. Reform och förändring. Organisation och verksamhet vid universitet och högskolor efter 1993 års universitets- och högskolereform. U.
22. Inflytande på riktigt – Om elevers rätt till inflytande, delaktighet och ansvar. U.
23. Kartläggning och analys av den offentliga sektorns upphandling av varor och tjänster med miljöpåverkan. N.
24. Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga EU-länders förslag och debatt inför konferensen 1996. UD.
25. Från massmedia till multimedia – att digitalisera svensk television. Ku.
26. Ny kurs i trafikpolitiken + Bilagor. K.
27. En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande. U.
28. Det forskningspolitiska landskapet i Norden på 1990-talet. U.
29. Forskning och Pengar. U.
30. Borgenärsbrotten – en översyn av 11 kap. brottsbalken. Fi.
31. Attityder och lagstiftning i samverkan + bilagedel. C.
32. Möss och människor. Exempel på bra IT-användning bland barn och ungdomar. SB.
33. Banverkets myndighetsroll m.m. K.
34. Aktiv arbetsmarknadspolitik + expertbilaga. A.
35. Kriminalunderrättsregister DNA-register. Ju.
36. Högskola i Malmö. U.
37. Sveriges medverkan i FN:s familjeår. S.
38. Nationalstadsparker. M.
39. Rapport från klimatdelegationen 1995. Klimatrelaterad forskning. M.
40. Elektronisk dokumenthantering. Ju.
41. Statens maritima verksamhet. Fö.
42. Demokrati och öppenhet. Om folkvalda parlament och offentlighet i EU. UD.
43. Jämställdheten i EU. Spelregler och verklighetsbilder. UD.
44. Översyn av skatteflyktslagen. Reformrat förhandsbesked. Fi.
45. Presumptionsregeln i expropriationslagen. Ju.
46. Enskilda vägar. K.
47. Cirkelsamhället. Studiecirklaens betydelse för individ och lokalsamhälle. U.
48. Shaping Sustainable Homes in an Urbanizing World. Swedish National Report for Habitat II. N.
49. Regler för handel med el. N.
50. Förbud mot vapen på allmän plats m.m. Ju.
51. Grundläggande drag i en ny arbetslöshetsförsäkring – alternativ och förslag. A.
52. Precisering av handelsändamålet i detaljplan. M.
53. Kalkning av sjöar och vattendrag. M.
54. Kooperativa möjligheter i storstadsområden. S.
55. Sverige, framtiden och mångfalden. A.
55. På väg mot egenföretagande. A.
55. Vägar in i Sverige. A.
56. Hälften vore nog – om kvinnor och män på 90-talets arbetsmarknad. A.
57. Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst. Fi.
58. Finansieringen av det civila försvaret. Fö.

Statens offentliga utredningar 1996

Kronologisk förteckning

59. Europapolitikens kunskapsgrund.
En principdiskussion utifrån
EU 96-kommitténs erfarenheter. UD.
 60. Miljö och jordbruk. Om EU:s miljöregler och
utvidgningens effekter på den gemensamma
jordbrukspolitiken. UD.
 61. Olika länder – olika takt. Om flexibel integration
och förhållandet mellan stora och små stater i EU.
UD.
 62. EU, konsumenterna och maten
– Förväntningar och verklighet. Jo.
 63. Medicinska undersökningar i arbetslivet. A.
 64. Försäkringskassan Sverige – Översyn av
socialförsäkringens administration. S.
 65. Administrationen av EU:s jordbrukspolitik
i Sverige. Jo.
 66. Utvärderat personal. Ju.
 67. Medborgerlig insyn i kommunala entreprenader.
Fi.
 68. Några folkbokföringsfrågor. Fi.
 69. Kompetens och kapital + bilaga. N.
 70. Samverkan mellan högskolan och näringslivet. N.
 71. Lokal demokrati och delaktighet i Sveriges städer
och landsbygd. In.
 72. Rättspsykiatriskt forskningsregister. S.
 73. Svensk kärnteknisk tillsynsverksamhet.
Volym 1 – En granskning. M.
 73. Swedish Nuclear Regulatory Activities.
Volume 1 – An Assessment. M.
 74. Svensk kärnteknisk tillsynsverksamhet.
Volym 2 – Faktaredogörelser. M.
 74. Swedish Nuclear Regulatory Activities.
Volume 2 – Descriptions. M.
 75. Värden i folkhögskolevärlden. U.
 76. EU:s regeringskonferens – procedurer, aktörer,
formalia. Sammanfattning av ett seminarium i
april 1996. UD.
 77. Utländska försäkringsgivare med verksamhet i
Sverige. Fi.
 78. Elberedskapen. Organisation, ansvarsfördelning
och finansiering. N.
 79. Översyn av revisionsreglerna. Fi.
 80. Viktigt meddelande.
Radio och TV i Kris och Krig. Ku.
 81. Skydd för sparande i sparkasseverksamhet. Fi.
 82. En översyn av luft- sjö- och spårtrafikens
tillsynsmyndigheter. K.
 83. Allmänt pensionssparande. S.
 84. Ekobrottsforskning. Ju.
 85. Egon Jönsson – en kartläggning av lokala sam-
verkansprojekt inom rehabiliteringsområdet. S.
 86. Utvecklad samordning inom det civila försvaret
och freds räddningstjänsten. Kartläggning,
överbäganden och förslag. Fö.
 87. Tredimensionell fastighetsindelning. Ju.
 88. Kameraövervakning. Ju.
 89. Samverkan mellan högskolan och de små och
medelstora företagen. N.
 90. Sammanhållet studiestöd. U.
 91. Den privata vårdens omfattning och framtida
ersättningsformer – En översyn av de nationella
taxorna för läkare och sjukgymnaster. S.
 92. IT i miljöarbetet. M.
 93. Ny yrkestrafiklagstiftning. K.
 94. Nationell teledresskatalog. K.
 95. Botniabanan. K.
 96. Strukturförändring och besparing.
En uppföljning av genomförda förändringar
inom försvarsmaktens ledningsorganisation. Fö.
 97. Effektivare försvarsfastigheter!
Utvärdering av en reform. Fö.
 98. Vem styr försvaret? Utvärdering av
effekterna av LEMO-reformen. Fö.
 99. Avveckling med inlärnin. Erfarenheter från
LEMO-reformens avveckling av personal. Fö.
 100. Ett nytt system för skattebetalningar. Del A.
Ett nytt system för skattebetalningar. Del B.
Författningsförslag, författningskommentarer
och bilagor. Fi.
 101. Kärnavfall – teknik och platsval. KASAMs
yttrande över SKBs FUD-Program 95. M.
 102. TUFF – Teckenspråksutbildning för föräldrar. U.
 103. Miljöbalken. En skärpt och samordnad
miljölagstiftning för en hållbar utveckling.
Del 1 och 2. M.
 104. Konsumentskydd på elmarknaden. C.
 105. Att främja donationer till universitet
och högskolor. U.
 106. EU och Sverige – från Kiruna till Malmö.
Sammanfattning av fyra regionala möten
1995-96. UD.
 107. Union utan gränser – konsekvenser, möjligheter,
problem. Sammanfattning av ett seminarium i
november 1995. UD.
 108. Konsumenterna och miljön. C.
 109. Från åkerlotter till Paradis – ett delbetänkande
från Utredningen om universitetsfastigheter m.m.
angående överlåtelse och tomträttsupplåtelse av
vissa högskolefastigheter. Fi.
 110. Inför ett Svenskt kulturnät – IT och framtiden
inom kulturområdet. Ku.
-

Statens offentliga utredningar 1996

Kronologisk förteckning

111. Bevakad övergång. Åldersgränser för unga upp till 30 år. C
 112. Integrering av miljöhänsyn inom den statliga förvaltningen. M.
 113. En allmän och aktiv försäkring vid sjukdom och rehabilitering. Del 1 och 2. S.
 114. En körkortsreform. K.
 115. Barnkonventionen och utlänningslagen. S.
 116. Artikel 6 i Europakonventionen och skatteutredningen. Fi.
 117. Expertrapporter från Skatteväxlingskommittén. Fi.
 118. Station Stockholm Nord. K.
 119. Lättnad i dubbelbeskattningen av mindre företags inkomster. Fi.
 120. Högskolan i Malmö – Slutbetänkande. U.
 121. Spår, miljö och stadsbild i centrala Stockholm. K.
 122. Kunskapsyn och samhällsnytta i hantverkscirklar och hantverksutövande. U.
 123. Iakttagelser och förslag efter omstruktureringen av försvarets ledning och stöd. Fö.
 124. Miljö för en hållbar hälsoutveckling. Betänkande. Förslag till nationellt handlingsprogram. S. Bilaga 1. Miljörelaterade hälsorisker. S. Bilaga 2. Aktörer och verktyg i miljöhälsoarbetet. S. Environment for Sustainable Health Development – an Action Plan for Sweden. S.
 125. Droger i trafiken. Ju.
 126. Doping i folkhälsoperspektiv. Del A och Del B. S.
 127. Folkbildningens institutioner. U.
 128. Skyddet av kulturmiljön. En översyn av kulturminneslagens bestämmelser om byggnader och kulturmiljöer, prästgårdar, kyrkstäder och ortnamn. Ku.
 129. Den kommunala självstyrelsen och grundlagen. In.
 130. De två kulturerna. Rapporter av Klaus Richard Böhme, Bo Huldt, Carl-Einar Stålvant samt Kent Zetterberg. Bilagor med underlagsmaterial till UTFÖR:s slutbetänkande SOU 1996:123. Fö.
 131. Extern värdering av hot och förmåga. Bilagor med underlagsmaterial till UTFÖR:s slutbetänkande SOU 1996:123. Fö.
 132. Det stora och snabba greppet. Om LEMO-reformens metoder och resultat. Bilagor med underlagsmaterial till UTFÖR:s slutbetänkande SOU 1996:123. Fö.
 133. Jämställd vård. Olika vård på lika villkor. S.
 134. Jämställd vård. Möten i vården ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. S.
 135. Fibromyalgi och Duchennes muskeldystrofi. Kunskapsläge och behov av framtida FoU. S.
 136. Effekter av EU:s jordbrukspolitik. Jo.
 137. Kommunalförbund och gemensam nämnd – två former för kommunal samverkan. In.
 138. Ny behörighetsreglering på hälso- och sjukvårdens område m.m. S.
 139. Skatt på avfall. Fi.
 140. KO:s biträde åt enskilda. In.
 141. Vårdavgifter vid rättspsykiatrisk vård, m.m. S.
 142. Länsstyrelsernas roll i infrastrukturplaneringen. K.
 143. Krock eller möte – Om den mångkulturella skolan. U.
 144. Ökad konkurrens i handeln med livsmedel. N.
 145. Arbetstid – längd förläggning inflytande. A.
 146. Att återerövra vardagen. S.
 147. Övergångsbestämmelser till miljöbalken. M.
 148. Översyn av förvärvslagen och hyreslagen Borgen och pant. Ju.
 149. Elberedskapen. Författningsfrågor. N.
-

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Möss och människor. Exempel på bra IT-användning bland barn och ungdomar. [32]

Justitiedepartementet

Kriminalunderrättelseregister
DNA-register. [35]
Elektronisk dokumenthantering. [40]
Presumptionsregeln i expropriationslagen. [45]
Förbud mot vapen på allmän plats m.m. [50]
Utvärderat personal. [66]
Ekobrottsforskning. [84]
Tredimensionell fastighetsindelning. [87]
Kameraövervakning. [88]
Droger i trafiken. [125]
Översyn av förvärvslagen och hyreslagen
Borgen och pant. [148]

Utrikesdepartementet

Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför regeringskonferensen 1996. [4]
Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första pelare inför regeringskonferensen 1996. [5]
Ett år med EU. Svenska statsjämstämans erfarenheter av arbetet i EU. [6]
Av vitalt intresse. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik inför regeringskonferensen. [7]
Union för både öst och väst. Politiska, rättsliga och ekonomiska aspekter av EU:s sjätte utvidgning. [15]
Förankring och rättigheter. Om folkomröstningar, utträdesrätt, medborgarskap och mänskliga rättigheter i EU. [16]
Sverige, EU och framtiden. EU 96-kommitténs bedömningar inför regeringskonferensen 1996. [19]
Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga EU-länders förslag och debatt inför regeringskonferensen 1996. [24]
Demokrati och öppenhet. Om folkvalda parlament och offentlighet i EU. [42]
Jämställdheten i EU. Spelregler och verklighetsbilder. [43]
Europapolitikens kunskapsgrund.
En principdiskussion utifrån
EU 96-kommitténs erfarenheter. [59]
Miljö och jordbruk. Om EU:s miljöregler och utvidgningens effekter på den gemensamma jordbrukspolitiken. [60]
Olika länder – olika takt. Om flexibel integration och förhållandet mellan stora och små stater i EU. [61]

EU:s regeringskonferens – procedurer, aktörer, formalia. Sammanfattning av ett seminarium i april 1996. [76]
EU och Sverige – från Kiruna till Malmö. Sammanfattning av fyra regionala möten 1995-96. [106]
Union utan gränser – konsekvenser, möjligheter, problem. Sammanfattning av ett seminarium i november 1995. [107]

Försvarsdepartementet

Totalförsvarspliktiga m95. Förslag om jobb/studier efter muck, bostadsbidrag, dagpenning, försäkringar. [18]
Statens maritima verksamhet. [41]
Finansieringen av det civila försvaret. [58]
Utvecklad samordning inom det civila försvaret och fredsrådningstjänsten. Kartläggning, överväganden och förslag. [86]
Strukturförändring och besparing.
En uppföljning av genomförda förändringar inom försvarsmaktens ledningsorganisation. [96]
Effektivare försvarsfastigheter!
Utvärdering av en reform. [97]
Vem styr försvaret? Utvärdering av effekterna av LEMO-reformen. [98]
Avveckling med inläring. Erfarenheter från LEMO-reformens avveckling av personal. [99]
Lakttagelser och förslag efter omstruktureringen av försvarets ledning och stöd. [123]
De två kulturerna. Rapporten av Klaus Richard Böhme, Bo Huldt, Carl-Einar Stålvant samt Kent Zetterberg. Bilagor med underlagsmaterial till UTFÖR:s slutbetänkande SOU 1996:123. [130]
Extern värdering av hot och förmåga. Bilagor med underlagsmaterial till UTFÖR:s slutbetänkande SOU 1996:123. [131]
Det stora och snabba greppet. Om LEMO-reformens metoder och resultat. Bilagor med underlagsmaterial till UTFÖR:s slutbetänkande SOU 1996:123. [132]

Socialdepartementet

Sveriges medverkan i FN:s familjeår. [37]
Kooperativa möjligheter i storstadsområden. [54]
Försäkringskassan Sverige – Översyn av socialförsäkringens administration. [64]
Rättspsykiatriskt forskningsregister. [72]
Allmänt pensionssparande. [83]
Egon Jönsson – en kartläggning av lokala samverkansprojekt inom rehabiliteringsområdet. [85]

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Den privata vårdens omfattning och framtida ersättningsformer – En översyn av de nationella taxorna för läkare och sjukgymnaster. [91]
En allmän och aktiv försäkring vid sjukdom och rehabilitering. Del 1 och 2. [113]
Barnkonventionen och utlänningslagen. [115]
Miljö för en hållbar hälsoutveckling.
Betänkande. Förslag till nationellt handlingsprogram. [124]
Bilaga 1. Miljörelaterade hälsorisker. [124]
Bilaga 2. Aktörer och verktyg i miljöhälsoarbetet. [124]
Environment for Sustainable Health Development – an Action Plan for Sweden. [124]
Doping i folkhälsoperspektiv. Del A och Del B. [126]
Jämställd vård. Olika vård på lika villkor. [133]
Jämställd vård. Möten i vården ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. [134]
Fibromyalgi och Duchennes muskeldystrofi.
Kunskapsläge och behov av framtida FoU. [135]
Ny behörighetsreglering på hälso- och sjukvårdens område m.m. [138]
Vårdavgifter vid rättspsykiatrisk vård, m.m. [141]
Att återerövra vardagen. [146]

Kommunikationsdepartementet

Om järnvägens trafikledning m.m. [9]
EU-mopeden. Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon. [11]
Bättre trafik med väginformatik. [17]
Ny kurs i trafikpolitiken + Bilagor. [26]
Banverkets myndighetsroll m.m. [33]
Enskilda vägar. [46]
En översyn av luft- sjö- och spårtrafikens tillsynsmyndigheter. [82]
Ny yrkestrafiklagstiftning. [93]
Nationell teleadresskatalog. [94]
Botniabanan. [95]
En körkortsreform [114]
Station Stockholm Nord. [118]
Spår, miljö och stadsbild i centrala Stockholm. [121]
Länsstyrelsernas roll i infrastrukturplaneringen. [142]

Finansdepartementet

Kommuner och landsting med betalnings-svårigheter. [12]
Budgetlag – regeringens befogenheter på finansmaktens område. [14]
Borgenärsbrotten – en översyn av 11 kap. brottbalken. [30]
Översyn av skatteflyktslagen.
Reformerat förhandsbesked. [44]

Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst. [57]
Medborgerlig insyn i kommunala entreprenader. [67]
Några folkbokföringsfrågor. [68]
Utländska försäkringsgivare med verksamhet i Sverige. [77]
Översyn av revisionsreglerna. [79]
Skydd för sparande i sparkasseverksamhet. [81]
Ett nytt system för skattebetalningar. Del A.
Ett nytt system för skattebetalningar. Del B.
Författningsförslag, författningskommentarer och bilagor. [100]
Från åkerlotter till Paradis – ett delbetänkande från Utredningen om universitetsfastigheter m.m. angående överlåtelse och tomträttsupplåtelse av vissa högskolefastigheter. [109]
Artikel 6 i Europakonventionen och skatte-utredningen. [116]
Expertrapporter från Skatteväxlingskommittén. [117]
Lättnad i dubbelbeskattningen av mindre företags inkomster. [119]
Skatt på avfall. [139]

Utbildningsdepartementet

Den nya gymnasieskolan – hur går det? [1]
Samverkansmönster i svensk forskningsfinansiering. [2]
Samordnad rollfördelning inom teknisk forskning. [20]
Reform och förändring. Organisation och verksamhet vid universitet och högskolor efter 1993 års universitets- och högskolereform. [21]
Inflytande på riktigt – Om elevers rätt till inflytande, delaktighet och ansvar. [22]
En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande. [27]
Det forskningspolitiska landskapet i Norden på 1990-talet. [28]
Forskning och Pengar. [29]
Högskola i Malmö. [36]
Cirkelsamhället. Studiecirkelns betydelser för individ och lokalsamhälle. [47]
Vården i folkhögskolevärlden. [75]
Sammanhållet studiestöd. [90]
TUFF – Teckenspråksutbildning för föräldrar. [102]
Att främja donationer till universitet och högskolor. [105]
Högskolan i Malmö – Slutbetänkande. [120]
Kunskapssyn och samhällsnytta i hantverkscirklar och hantverksutövande. [122]
Folkbildningens institutioner. [127]
Krock eller möte – Om den mångkulturella skolan. [143]

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Jordbruksdepartementet

Offentlig djurskyddstillsyn. [13]
EU, konsumenterna och maten
– Förväntningar och verklighet. [62]
Administrationn av EU:s jordbrukspolitik
i Sverige. [65]
Effekter av EU:s jordbrukspolitik. [136]

Arbetsmarknadsdepartementet

Aktiv arbetsmarknadspolitik + expertbilaga. [34]
Grundläggande drag i en ny arbetslöshetsförsäkring –
alternativ och förslag. [51]
Sverige, framtiden och mångfalden. [55]
På väg mot egenföretagande. [55]
Vägar in i Sverige. [55]
Hälften vore nog – om kvinnor och män på
90-talets arbetsmarknad. [56]
Medicinska undersökningar i arbetslivet. [63]
Arbetstid – längd förläggning inflytande. [145]

Kulturdepartementet

Från massmedia till multimedia –
att digitalisera svensk television. [25]
Viktigt meddelande.
Radio och TV i Kris och Krig. [80]
Inför ett Svenskt kulturnät – IT och framtiden
inom kulturområdet. [110]
Skyddet av kulturmiljön. En översyn av
kulturminneslagens bestämmelser om byggnader
och kulturmiljöer, prästgårdar, kyrkstäder och
ortnamn. [128]

Näringsdepartementet

Kartläggning och analys av den offentliga sektorns
upphandling av varor och tjänster med
miljöpåverkan. [23]
Shaping Sustainable Homes in an Urbanizing
World. Swedish National Report for Habitat II. [48]
Regler för handel med el. [49]
Kompetens och kapital + bilaga. [69]
Samverkan mellan högskolan och näringslivet. [70]
Elberedskapen. Organisation, ansvarsfördelning och
finansiering. [78]
Samverkan mellan högskolan och de små och
medelstora företagen. [89]

Närings- och handelsdepartementet

Ökad konkurrens i handeln med livsmedel. [144]
Elberedskapen. Författningsfrågor. [149]

Civildepartementet

Fritid i förändring.
Om kön och fördelning av fritidsresurser. [3]
Forskning för vår vardag. [10]
Attityder och lagstiftning i samverkan
+ bilagedel. [31]
Konsumentskydd på elmarknaden. [104]
Konsumenterna och miljön. [108]
Bevakad övergång. Åldersgränser för unga upp till
30 år. [111]

Inrikesdepartementet

Lokal demokrati och delaktighet i Sveriges städer och
landsbygd. [71]
Den kommunala självstyrelsen och grundlagen. [129]
Kommunalförbund och gemensam nämnd –
två former för kommunal samverkan. [137]
KO:s biträde åt enskilda. [140]

Miljödepartementet

Batterierna – en laddad fråga. [8]
Nationalstadsparker. [38]
Rapport från klimatdelegationen 1995.
Klimatrelaterad forskning. [39]
Precisering av handelsändamålet i detaljplan. [52]
Kalkning av sjöar och vattendrag [53]
Svensk kärnteknisk tillsynsverksamhet.
Volym 1 – En granskning. [73]
Swedish Nuclear Regulatory Activities.
Volume 1 – An Assessment. [73]
Svensk kärnteknisk tillsynsverksamhet.
Volym 2 – Faktaredogörelser. [74]
Swedish Nuclear Regulatory Activities.
Volume 2 – Descriptions. [74]
IT i miljöarbetet. [92]
Kärnavfall – teknik och platsval. KASAMs
yttrande över SKBs FUD-Program 95. [101]
Miljöbalken. En skärpt och samordnad
miljölagstiftning för en hållbar utveckling.
Del 1 och 2. [103]
Integrering av miljöhänsyn inom den statliga
förvaltningen. [112]
Övergångsbestämmelser till miljöbalken. [147]

